

บทที่ 3

กรีซเก่าแก่ (Archaic Greece)

ประมาณ 800/700 ปี ก.ค.ศ.-500 ปี ก.ค.ศ.)

ยุคเก่าแก่นี้มีความเปลี่ยนแปลงมาทางด้านการเป็นพิเศษในโลกของกรีซ นครรัฐเติบโตใหญ่ มีหลายระบบการปกครอง เป็นความเดินไปญัตติร่วมกับการที่กรีซขยายดินแดนออกไปกว้างไกล ไปทางจากทะเลดำ (Black Sea) ทางตะวันตกไปสู่ดินแดนทางตะวันตก ศิลปกรรมเจริญรุ่งเรือง จนทำให้ยุคกรีซเก่าแก่นี้ได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งกวีนิพนธ์ (Lyric Age) ด้วย อาจจะกล่าวได้ว่า ระหว่าง 1,050-550 ปี ก.ค.ศ. ชาวกรีกได้เปรียบอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์ห่วงที่ลีลาลักณะ อารยธรรมที่พื้นคืนดินอีกรึ่งหนึ่งหลังจากที่อิชิป็ตและอิตาลีได้เสื่อมลงอย่างมาก และความเจริญลง

กรีซค่อนข้างพื้นคืนดินหลังจากโลกใบซึ่งได้สงบลง ความนั่งคั่งเริ่มเพิ่มพูน ประชากรเริ่มมากขึ้น เศรษฐกิจแต่เดิมของกรีซก่อน 750 ปี ก.ค.ศ. เป็นเศรษฐกิจที่พ่อค้าได้ด้วยตนเอง (Self-sufficient) พึ่งตนเองได้ การเกษตรเป็นอาชีวะมีลูกบังชิพโภคภัณฑ์ มีการซื้อขาย ค้าหาก้าวที่จำเป็นเท่านั้น คือ เครื่องมือเครื่องใช้และอาชีวะทำด้วยไม้หิน ถ่านหิน 750 ปี ก.ค.ศ. ผู้คนเลิกเดียงสัตว์ นิยมเพาะปลูกพืชผลเพื่อเอาไว้自行มากกว่า พืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ มะกอก และองุ่น กรีซผลิตเหล้าไวน์และน้ำมันมะกอกส่งออกไปเช่น การค้าขายใช้วิธีการแลกเปลี่ยน สินค้า สิ่งที่กรีซต้องการคือ ข้าว ไม้และไม้หิน ต่อนการค้าขายเชิงรุกมาก มีการใช้เงินเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน การเกษตรเพื่อการค้าได้ทำให้การค้าเติบโตใหญ่ เป็นการค้าภายในและการค้าต่างประเทศ สินค้ามีทั้งที่จำเป็นและฟุ่มเฟือย เศรษฐกิจกรีกถูกมองเป็นเศรษฐกิจที่มีการใช้เงิน ตราหมุนเวียนแล้ว (Money economy) ชาวกรีกกินดือญดี มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เมื่อการเกษตรเพื่อการค้าเติบโตใหญ่ มีการขยายพื้นที่เพาะปลูก ผู้คนต้องตั้งถิ่นฐานอยู่ติดกัน หมู่บ้านและเมืองจึงมีเพิ่มมากขึ้น นครรัฐเกิดใหม่นับสิบ มีการสื่อสารติดต่อไปมาทางสู่กัน และแลกเปลี่ยนความคิดและความเชี่ยวชาญชำนาญการอย่างรวดเร็ว ความสมบูรณ์พูน

สุขทำให้ประชากรชาวกรีกเพิ่มมากขึ้น มีความต้องการที่ดินที่มีจำกัด และประชากรที่เพิ่มขึ้น ได้ทำให้เกิดการแบ่งแยกแรงงาน อาชีพหลากหลายทำให้ประชากรมีความหลากหลายด้วย ความยากคิดมีจันที่ไม่เสมอ กันในมวลหมู่ประชาชนถลายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งรุนแรง ในสังคมกรีก ตั้งแต่ 600 ปี ก.ศ. ชนชั้นสูงผู้เป็นใหญ่ได้ครอบครองที่ดินส่วนใหญ่และผูกขาดอาชีพบนหลังม้า สร้างความมั่งคั่งบนหลังชาวนาริ่ง ชาวนาอยู่ในสภาพอ่อนน้อมถูกใช้ สูงเจ้าที่ดินผู้มั่งคั่งเอาที่ดินของเพื่อนบ้านรัฐ ได้ ชาวนาถูกกดดันตัวลงเป็นคนเยี่ยงทาส หรือถูกขายเป็นคนงานไร่ สังคมกรีกจึงมีปัญหาประชากรเพิ่ม และปัญหานี้มีที่ดินทำกิน ผู้คนตกเป็นหนี้สินล้วนพันตัว เจ้าหนี้คือชนชั้นสูงเจ้าของที่ดิน ชนชั้นสูง ได้ข่มเหงประชาชนโดยใช้ กฎหมายเป็นเครื่องมือ เอาระโยชน์เรียกเอาที่ดินและแรงงานจากประชาชน ทุกหนแห่งมีแต่ ท่าスマกกว่าเสรีชน สังคมจึงมีแต่ความขัดแย้งและความรุนแรง ที่สำคัญคือ ความขัดแย้งระหว่างชาวนา กับชนชั้นสูงเจ้าที่ดิน พ่อค้าคนรวยผู้ถูกกดดันซึ่งทางก็ประณณ่าที่จะมีอำนาจในการปกครอง สังคมปราศจากความสงบสุข แม้ชนชั้นสูงจะเสื่อมถอยอำนาจและอำนาจตกไปอยู่ในมือของคนรวยแล้ว ระบบคณาธิปไตย (Oligarchy) ของคนรวยก็ยังไม่สามารถบรรเทา ความทุกข์ยากของสามัญชน ได้

ทางออกเพื่อระบายน้ำความคับแค้นอันบานสำหรับประชาชนกรีกผู้ยากไร้และถูกกดจี้ คือ การอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานนอกแผ่นดินกรีซ หรือรวมตัวกันตั้งข้อเรียกร้องต้องการมีบทบาทร่วมกันในการปกครองนครรัฐ

กระบวนการตั้งนิคม

การอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานเป็นนิคม (Colony) ในต่างแดนยังมีเหตุจุงใจอีกประการ หนึ่งคือ การที่ชาวกรีกมีอุปนิสัยอย่างรู้อย่างเห็น ไฟเรียนรู้ ผสมผสานในโลกกว้างของทะเลเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งเป็น่านน้ำแห่งการค้าขายของตน เมื่อ 1,000 ปี ก.ศ. ในยุคเมือง ชาวกรีก อพยพออกไปตั้งถิ่นฐานเป็นนิคมตามเกาะแก่งในทะเลอีจิยันและชายฝั่งทะเลเอเชียนน้อย เมื่อ 700 ปี ก.ศ. ชาวกรีกอพยพไปตั้งตระหง่านอยู่กล่าวเดิมเพื่อเสาะแสวงหาโลหะ เป็นวัตถุดินใน การผลิตทองสำริด

ระหว่าง 750 ปีถึง 550 ปี ก.ค.ศ. ชาวกรีกได้ยื่นเร้อยประเพณีตั้งนิคมอิกรังหนึ่ง ชุดหมายปลายทางคือ ภูมิภาคทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่สำคัญคือ อิตาลีและเกาะซิซิลี (Sicily) ภูมิภาคทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเป็นน่านน้ำค้าขายที่ชาวกรีกเคยคุ้น เพราะชาวกรีกเป็นชาวทะเล ค้าขายไปทั่ว พื้นที่และภูมิอากาศของภูมิภาคทะเลเมดิเตอร์เรเนียนใกล้เคียงเหมือนกับแผ่นดินกรีซ ชาวกรีกสามารถตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพเหมือนบ้านเกิด แม้แต่ปลูกพืชพันธุ์ขัญญาหาร เมื่อนบ้านเกิด ชาวกรีกสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่มีวิถีชีวิตเหมือนบ้านเกิดเมื่องนอน ชาวกรีก จึงนิยมตั้งนิคมในภูมิภาคทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ผู้ตั้งนิคมเป็นชาโยสต์ อาสาสมัคร มีชายโยสต์ที่ เป็นบุตรนookภูมายของสปาร์ต้า และบรรดานักการเมืองที่ไม่พึงพอใจในการเมืองของ นครรัฐของตน นักตั้งนิคมกระตือรือร้นโลดแล่นทั้งความนึกคิดและการกระทำ ไม่หยุดนิ่ง นิยมเพชรูปโซคณาภัยและพี้ตนเองเป็นหลัก บรรดานครรัฐกรีกบนชายฝั่งไอโอโนเนีย (Ionia) ของเอเชียน้อยเป็นผู้นำการตั้งนิคม นิคมกรีกมีทั่วไปตามชายฝั่งทะเลไอโอโนเนีย (Ionian Sea) อิตาลีได้ เกาะซิซิลีได้ ฝรั่งเศสได้ สเปน แอฟริกาเหนือ นิคมกรีกยังปรากฏมากในทะเลดำและ ชายฝั่งเหนือของทะเลเอิร์เจียนด้วย

นครรัฐเป็นผู้เตรียมการวางแผนและดำเนินการจัดตั้งนิคม เป็นกิจการใหญ่มากเป็น กระบวนการ (Colonization) อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เมื่อเดินทางออกทะเลไปแล้ว ทุกชีวิต ที่ร่วมน้ำไว้ปีอีว่าเสมอภาคกันในการ "ไม่มีชีวิตใหม่" นครรัฐคือเมืองแม่ (Metropolis, mother-city) ติดต่อและค้าขายกับนิคมในฐานที่เสนอ กัน นิคมคือนครรัฐอิสระที่มีความผูกพันทาง วัฒนธรรมกับเมืองแม่ การค้าขายใช้เงินตราหมุนเวียน การค้าขายของโลกกรีกหลายเป็นการ ค้าทางไกลและเป็นการค้าต่างประเทศที่กว้างขวางกว่าเดิมมาก ศินค้าและบริการมีทั้งที่จำเป็น และฟุ่มเฟือย บรรดานักตั้งนิคมแต่งงานเชื่อปักษาไว้ในเมือง ชาวพื้นเมืองเดิมผู้พำเพ็ญ ลูกด้วยตัวลงเป็นทาส สังคมของคืนแคนที่ตั้งนิคมท้ายสุดล้วนถูกอารยธรรมกรีกกลืนหายไปโดย ปริยาย อารยธรรมกรีกจึงแพร่หลายไปทั่วภูมิภาคทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดยสื่อกระบวนการ ตั้งนิคม การตั้งนิคมมีผลให้ผู้หลวงเลือกซึ่งต่อวิถีทางพัฒนาของอารยธรรมตะวันตก เพราะมี การเผยแพร่องค์ความรู้สู่โลกตะวันตก ชาวกรีกคือผู้นำด้วยประทีปแห่งความเจริญไปสู่ โลกตะวันตก

การปฏิรูปการเมือง

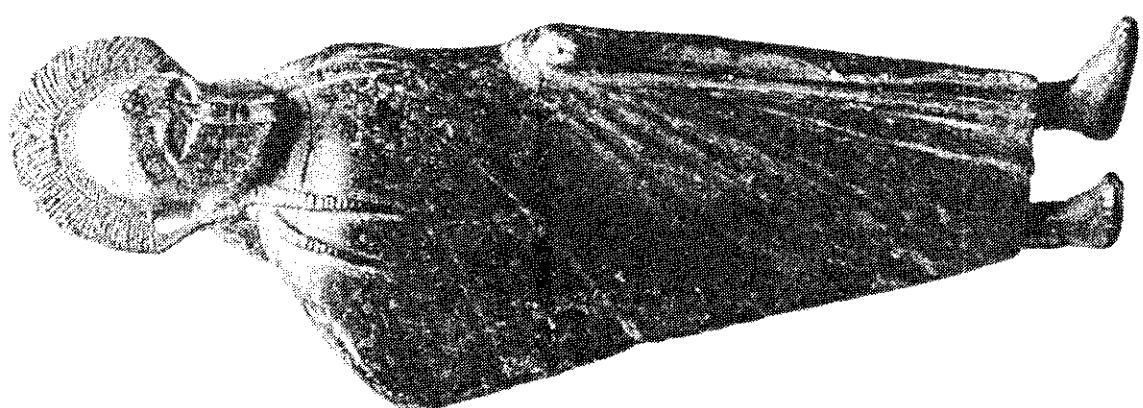
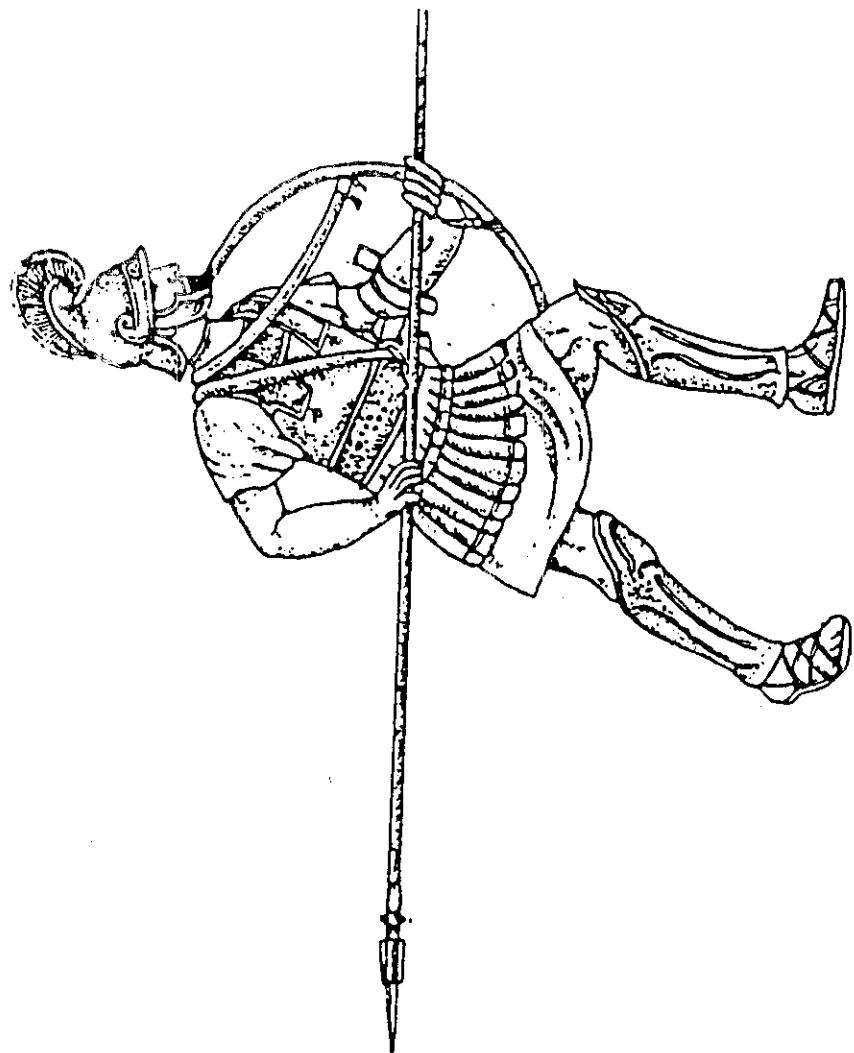
นอกจากการอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานเป็นนิคมในต่างแดนแล้ว ชาวกรีกมีอีกหนทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาในสังคม คือการปฏิรูปการเมืองในนครรัฐ ระบบคณาธิปไตยของคนร้ายมิได้คดีเข้มแข็งประชาชนน้อยกว่าชนชั้นสูงเลย ชาวกรีกยากไร้ไม่หนีสินสันฟันดัว ระหว่าง 650 ปี - 500 ปี ก.ศ. ทาสใช้แรงงานแบ่งกับสามัญชนเสริญชาญแรงงาน ความไม่平พอใจในระบบการปกครองมีประภูมิทั่วไปในแผ่นดินกรีซ ระบบคณาธิปไตยก็ต้องปรับเปลี่ยนชั้นสูงก็ต้องปรับเปลี่ยน หรือแม้แต่ระบบประชาธิปไตยก็ต้องปรับเปลี่ยน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในสังคมกรีกที่มีลักษณะล้าหลังได้

เมื่อ 650 ปี ก.ศ. คนยากไร้เรียนรู้วิธีการท้าทายอำนาจจารังของคนรวย ด้วยการพัฒนาตนเองให้เป็นทหาร การเป็นทหารมีความเป็นมาเริ่มต้นจากการที่กรีซมีเกย์ตราผู้ชายกรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาก การค้าที่เจริญก้าวหน้าและสังคมที่มีคนรวย ย้อมด้วยอาชญากรรม และกองทัพเพื่อพิทักษ์ปักป้องชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนการค้า

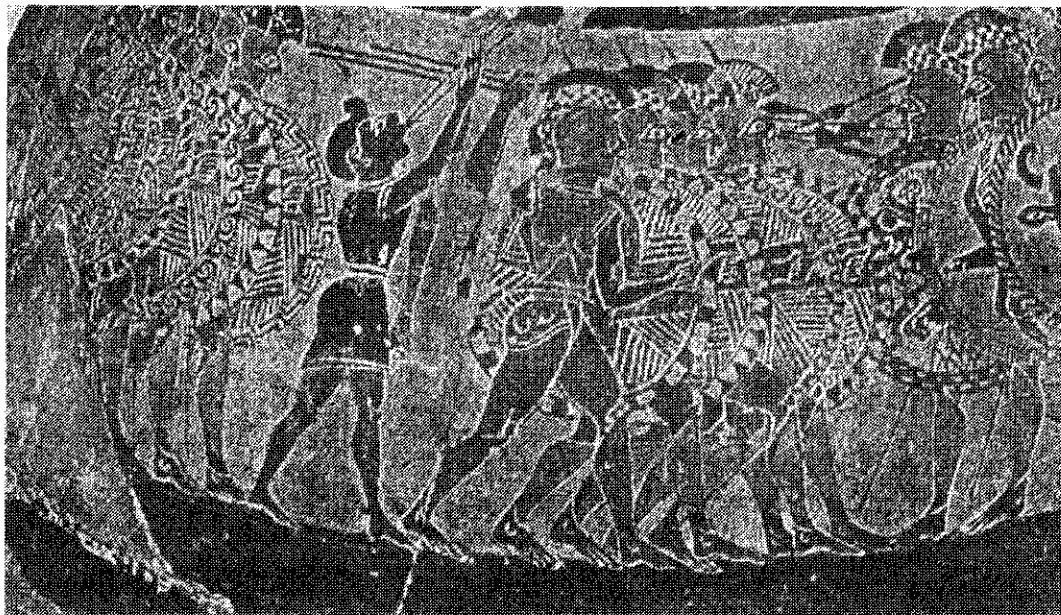
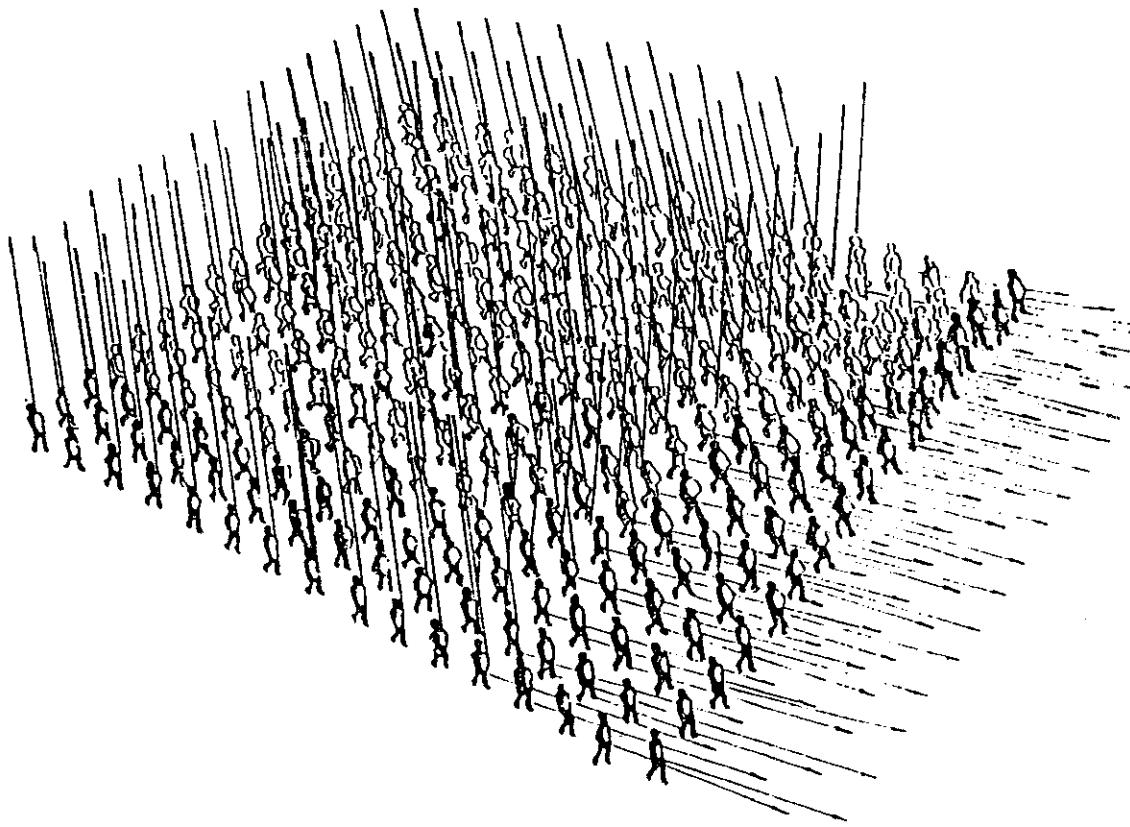
ทหารม้าส่วนใหญ่เชิงเคลบเป็นหน่วยรบหลักมาก่อนหมุดบทบาทสำคัญในการรบแล้ว การรบมิได้มีแต่ในกรีซเท่านั้น หากแต่ข้างมีการรบในต่างแดนตามน่าน้ำด้วย ไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์ที่จะใช้ทหารม้าอีกต่อไป กรีซกำหนดให้ทหารรบเป็นหน่วยรบหลักโดยให้สามัญชนเป็นทหารรบส่วนใหญ่และหุ้มเกราะจากหัวเข่าถึงข้อเท้า ใช้อาวุธสารพัดคือ หอก ทวนหลา ดาบ อาวุธทองคำริดและถือโล่ ทหารรบประเภทนี้เรียกว่า ฮอพไลต์ (Hoplite) เมื่อออกรสึก ทหารรบแปรรูปเป็น ตั้ง เป็นแท่ง ส่วนใหญ่ 8 แท่ง เรียงหน้ากระดานเป็นแท่ง ๆ อัดกันแน่นเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass) อยู่หลังแควหน้า เดินหน้าตามจังหวะเพลงอย่างพร้อมเพรียง อาวุธที่ถือเป็นหลักช้อน ๆ กันเป็นแท่ง คือหอกยาวประมาณ 4 เมตร และถือโล่ การจัดขบวนรบ (Formation) เป็นแท่งแบบนี้เรียกว่า ฟาแลนซ์ (Phalanx) สามารถโจมตีและดำเนินกลยุทธ์ได้อย่างพร้อมเพรียง เอาชนะทหารม้าของชนชั้นสูงและคนรวยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดขบวนรบแบบฟาแลนซ์ต้องอาศัยระเบียบวินัยเข้มงวดมากและต้องใช้ทหารรบ 1,000 คน ปฏิบัติการรบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่ามกลางเสียงเพลงปลุกใจให้ชักเหิน มี

แบบ ภาพรวม ทั่วไป ของโครงสร้างกระดูกในร่างกายมนุษย์ 4 ตัว ที่ Hoplitis ได้นำมาใช้ในการศึกษา

ขบวนรบฟ้าแลนซ์ : ทหารราบทุ่มเกราะหนัก

เพื่อพัฒนาทหารราบทุ่มเกราะหนัก ถืออาวุธและโล่หนัก เกลื่อนไหวซ่า
ต้องตั้งแตรหด้ายชั้น รบอข่างแกะกลุ่มนีระเบียง เดินทัพตามจังหวะคนครี

ใช่ต่างคนต่างรับผู้่หนึ่งเหมือนอดีต การรับแบบนี้ส่งเสริมให้ทหารมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมทุกข์ร่วมสุขในบุญธรรม ทหารรับและจัดขบวนรับแบบฟ้าแลนซ์ได้ทำให้การทหารกรีกสูงส่งเหนือกว่าอดีตอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การจะอาจชนะทหารรบ เช่นนี้ต้องใช้วิธีการโขมตีด้านข้างและท้ายกลุ่ม จะต่อต้านการรุกและถลวยແດວหน้าไม่ได้ การจัดขบวนรับแบบฟ้าแลนซ์จึงต้องมีทหารม้ารักษาด้านข้างและด้านท้ายของขบวนແດວไว้ ในยุคกรีกเเก่แก่ การรับเพี้ยนจะอยู่ที่การใช้ขบวนรับแบบฟ้าแลนซ์ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดเป็นสำคัญ ทหารรบจึงเป็นหน่วยรบหลักที่ขาดเสียไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงของวิทยาการทหารได้ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงด้วยอย่างลึกซึ้งยิ่ง ชาวนาผู้เป็นทหารรบมีบทบาทสำคัญในการรับแทนทหารม้ารถศึกของชนชั้นสูงและคนรวย ทหารรบกลายเป็นกระดูกสันหลังของนครรัฐ การรับแบบใช้ขบวนรับฟ้าแลนซ์ที่ต้องอาศัยการปฏิบัติการอย่างพร้อมเพรียงและมีระเบียบวินัยยิ่ง ย่อมทำให้ทหารรบทุกคนมีบทบาทเท่าเทียมกันที่จะทำให้ชนะหรือแพ้ได้ ทหารรบจึงมีฐานะเสมอ กัน ต้องเกือบถูกอกันเพื่อชนะ เป็นสำคัญ ฐานะเสมอ กัน ในสานなるได้ทำให้เกิดความนิยมความเสมอภาคในสังคมด้วย ความสำคัญของทหารรบเป็นเครื่องบ่งชี้แสดงว่าสามัญชนมีบทบาทสำคัญในสังคม การรับมิได้ เป็นอาชีพผู้ชายดอยู่แต่ในชนชั้นสูงอีกด้อไป การจัดขบวนรับแบบฟ้าแลนซ์จึงส่งเสริมความรู้สึกและความนิยมในหลักการเสมอภาค ซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตย กระบวนการเป็นประชาธิปไตยเริ่มต้นขึ้นก่อนในสงคราม (Democratization of war) ในสงคราม ฐานะ ความยากดีมีจัง ยศ地位รถศักดิ์ไม่สำคัญ สิ่งที่สำคัญคือ ระเบียบวินัย ความกล้าหาญ และพลังการรบ พลเมืองชาวยังผู้เป็นทหารรบมีความรู้สึกผูกพันกันเป็นปึกแผ่นและมีความเสมอภาคกัน

อาจจะกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงทางยุทธวิธีได้ช่วยให้สังคมกรีกลดพื้นจาก รูปแบบสังคมแห่งความขัดแย้งสองขั้วระหว่างชนชั้นสูงกับผู้ยากไร้ดังที่ตะวันออกกลางร่วมสมัยเพชริญ ความเปลี่ยนแปลงทางยุทธวิธีทำให้พุทธิกรรมในสังคมกรีกเปลี่ยนแปลงด้วย ชนชั้นสูงต้องลด ละ เลิก ที่จะแย่งกันกินอยู่ฟุ่มเฟือย หันไปใช้ชีวิตที่พอประมาณ รู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม อาทิ ให้ทุนรองสร้างอาคารสาธารณะ รู้จักรับใช้สังคมมากขึ้น ชาวไร่ชาวนาผู้เป็นทหารรบเป็นไห ถือครองที่ดิน ใช้ชีวิตที่มีเกียรติดีพอควร สามารถที่จะมีอาชญา เครื่อง

เกราะและโล่ เพื่อแสดงบทบาทในการรับ จิตวิญญาณนิยมความเสมอภาคและความเป็นปึกแผ่นในสังคมเริ่มปรากฏเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวกรีก การจัดขบวนรถแบบฟ้าแลนซ์ เป็นเสมือนโรงเรียนฝึกสอนชาวกรีกให้ชนทุกชั้น โดยเฉพาะชนชั้นสูง ต้องมีชีวิตที่พอประมาณ มีความสำนึกรักในการเป็นชาวกรีกและชาวนครรัฐจนหมายมุ่งอุทิศหัวใจเพื่อการรัฐ และทำให้พลเมืองกรีกทุกชนชั้นได้เข้าร่วมในการใหญ่น้อยในสังคมมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีซึ่งมีผลก่อเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย เพราะความมั่นคงปลอดภัยของนครรัฐน้อยกับทหารราบ ยิ่งจัดขบวนรถแบบฟ้าแลนซ์ให้ญี่ห่าได้และเข้มแข็งเพียงใด ก็ยิ่งหมายถึงความมั่นคงของนครรัฐมากขึ้นเพียงนั้น ชนชั้นสูงจะกดซี่ชั่นแห่ง เอาที่ดินและแรงงานจากสามัญชนยาก เพราะสามัญชนจะหนี้หาย ทำให้ศักยภาพทางทหารของครรษ្យอ่อนแอลง นครรัฐต้องพึ่งพาทหารราบคือสามัญชนมาก เมื่อถึง 600 ปี ก.ค. จำนวนทางการเมืองมิได้อู้ยู่ในมือของชนชั้นสูงและคนรวยแต่ฝ่ายเดียวแล้ว ทหารราบไม่ต้องการถูกกดดันอย่างต่อไป ทหารราบเรียนรู้วิธีการที่จะปกป้องคุ้มครองพลประโภชน์ ส่วนตน ดังนั้น พัฒนาการทางการค้าและอุตสาหกรรมและการทหารส่งเสริมให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ระบบชนชั้นสูงและระบบคนชาติปั้นโดยของคนรวยไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป

ในสังคมกรีก พ่อค้าและชาวไร่ชาวนา มีบทบาทในการบริหารจัดการครรษ្យมากขึ้น เพราะเศรษฐกิจกรีกเป็นเศรษฐกิจการเกษตร การค้าเป็นอาชีพรอง บรรดานครรัฐล้วนเป็นศูนย์กลางทางการเกษตร ชาวนาผลิตเหล้าไวน์และน้ำมันมะกอกซึ่งเป็นสินค้าจำเป็นสำหรับการค้าตามนครรัฐ ชาวนาเองก็เป็นผู้ซื้อสินค้าของนครด้วย ความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเชิงตลาดการค้า เช่นนั้น แทรกซึมลึกลงไปถึงระดับล่างของสังคมคือชาวนา ประชาชนในเขตนครและเขตชนบทจึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน ก่อเกิดความรู้สึกผูกพันเหนี่ยวแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันว่า เป็นชาวครรษ្យเดียวกัน ประชาชนในชนบทมีบทบาทเกี่ยวข้องในการของนครรัฐอย่างเข้มแข็งกระตือรือร้นมาก นี้คือความลับเบื้องหลังประสิทธิผลของศักยภาพทางทหารกรีกเมื่อเผชิญภัยเปอร์เซียกรุง

เมื่อการค้าเจริญก้าวหน้า บรรดานครรัฐหลายเป็นศูนย์กลางการค้าและการผลิตเป็นอุตสาหกรรม พ่อค้า ช่างศิลป์และลูกเรือเป็นกลุ่มพลประโภชน์ใหม่คึ่งห้างพากษาไร่ชาวนา

ชาวนาผู้เป็นทหารรำมมีสิทธิ์ออกเดียงเลือกตั้งเป็นปักติวิสัยของวิถีชีวิตการเมืองและวิถีชีวิตส่วนบุคคล แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความว่าสามัญชนทุกคนสามารถเป็นทหารรำได้ ผู้ยากไร้ไม่สามารถเป็นทหารรำ เพราะไม่สามารถซื้อโภคภัณฑ์มาทำอาชญาและเครื่องเกราะได้ คนที่ร่อนเร่พเนจรไม่มีสิทธิ์พลเมือง เมื่อถึง 750 ปี ก.ศ. ความยากไร้จึงให้ชาวกรีกส่วนหนึ่งแก้ปัญหาโดยพยายามอุปกรณ์ในต่างแดน แต่การตั้งนิคมไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ และความขัดแย้งทางการเมืองได้ ชนชั้นสูงไม่ขึ้นยอมให้พ่อค้าและนักการผลิตมีความเสมอภาคทางการเมืองกับชนชั้นสูง คนรวยเองก็เกิดขึ้นจน คนจนยากไร้เมืองนี้สินล้นพื้นด้วยต้องลดตัวลงเป็นทาสหรือต้องหนีหายไปจากสังคม ระหว่าง 650 ปี - 500 ปี ก.ศ. คนงานรวมกับชาวเมืองที่ยากไร้และบรรดาพ่อค้า ริเริ่มการปกครองแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบทรราชย์ (Tyranny)

ทรราช (Tyrant) คือบุคคลสาหารณะที่ประท่านนิยม มีความทะเยอทะยานสูง ได้เต้าขึ้นสู่บลังก์แห่งอำนาจโดยมิได้อาศัยตำแหน่งทางการแต่อย่างใด หากแต่อาศัยอารมณ์ความรู้สึกของประท่านที่ไม่พึงพอใจระบบชนชั้นสูงเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนใหญ่ทรราชทะยานขึ้นสู่อำนาจโดยเหตุเป็นที่นิยมในมวลหมู่ทหารรำ ทรราชใช้กำลังทหารเข้าชีดอำนาจรัฐจากชนชั้นสูงและคนรวย เป็นการได้อำนาจการปกครองที่มิได้เป็นไปตามกฎหมาย ทรราชมิได้มีอำนาจ โดยเหตุอ้างสิทธิ์แท้กำเนิด (Right by birth) ที่จะสืบทอดอำนาจในวงศ์สกุล ระบบทรราชย์ไม่มีการสืบสันตติวงศ์เหมือนระบบราชธิปไตย ทรราชให้คำมั่นสัญญาแก่ประชาชนว่า จะปกครองโดยยึดถือประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ความถูกต้องชอบธรรมของระบบทรราชย์มาจากการใช้พลกำลังยึดอำนาจโดยความเห็นชอบของประชาชนและมาจากคำมั่นสัญญา ทรราชปกครองรัฐโดยรับผิดชอบต่อประชาชนเท่านั้น

ทรราชใช้โครงสร้างการปกครองเดิม บังคกมีคณะผู้บุริหาร (Magistrates) เพียงแต่สอดส่องการเลือกตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นพวกพ้องของตน โครงสร้างการเมืองแก่นี้เป็นแม่นีอนเครื่องกีดขวางมิให้ชนชั้นสูงห่วนคืนสู่อำนาจได้อีก ทรราชมุ่งลดความโศกเด่นแตกต่างระหว่างชนชั้นและชาติพันธุ์เพื่อลดความแตกต่างกันซึ่งเป็นปัจจัยก่อเกิดความขัดแย้งเป็นความไม่สงบในสังคมมาก่อน ทรราชปกป้องชาวไร่ชาวนาและลดอำนาจชนชั้นสูงโดยยึดที่ดินนาดใหญ่มาแจกจ่ายให้แก่ผู้ยากไร้ ทรราชส่งเสริมการเพาะปลูกและการค้า ก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภค

สาธารณูปการ ทรราชสนับสนุนการตั้งนิคมและการแต่งงานในมวลหมู่ผู้นำของบรรดานครรัฐเพื่อเป็นการเจริญไม่ตรี

ทรราชส่งเสริมการสร้างความบันเทิงเริงรมย์ให้มวลชนพึงพอใจและมีความสุข นครรัฐมีเทศบาลงานรื่นเริงและการกีฬามีได้ขาด จนประชาชนฝึกใจในความบันเทิงมากกว่าจะสนใจปัญหาบ้านเมืองและสนใจการเมือง ทรราชองค์เสวยอัน雅เสวยสุข สามารถส่งเสริมวิถีชีวิตทางศิลปกรรมและภูมิปัญญาได้เต็มที่

อย่างไรก็ตาม ระบบทรราชย์หากที่จะมีความมั่นคงอย่างแท้จริง ทรราชมักถูกกลั่นล้างอัน雅ในชั่วรุ่นบุตร น้อยมากที่ทรราชจะมีอัน雅สืบท่อถึงรุ่นหลาน จุดอ่อนของระบบทรราชย์อยู่ที่ตัวทรราชเอง ถ้าไม่มีความสามารถ ทรราชก็ไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ในอัน雅ได้นาน บรรดาทรราชมีความนิยมที่จะให้มีการสืบท่ออัน雅ในวงศ์สกุลของตน และมักจะใช้อัน雅เด็ดขาดควบคุมการปกครอง เป็นเหตุให้บรรดาทหารรายไม่พอยิ่งที่ตกเป็นฝ่ายสูญเสียบทบาทสำคัญในการควบคุมกิจการของนครรัฐ ความไม่ไว้วางใจในสถานการณ์ย่อมผลักดันให้ทรราชต้องจ้างทหารเป็นองครักษ์พิทักษ์ทรราชจากประชาชนของตน ความอ่อนแอบนี้ประกอบทั่วไปในบรรดานครรัฐ โดยเฉพาะบรรดานครรัฐของชาชี่งເອເຊີນ້ອຍ ระบบทรราชย์ได้เปลี่ยนเป็นระบบใช้อัน雅เด็ดขาดรุนแรง มีการล้มล้างทรราชและการสถาปนาทรราชเวียนวนเป็นวัญจกร สมครามกลางเมืองเกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยทั่วไปในนครรัฐ ทั้งนี้ ยังมีข้อควรสังเกตอีกว่า บรรดาทรราชไม่เคยเป็นบุคคลที่น่าเกรงขามในสังคมฯ เมื่อเพชรศึก ฉะตามรุ่งของนครรัฐแทนจะคาดได้ว่าจะเป็นเช่นใด

อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระหว่าง 1,200 ปี ก.ค.ศ. - 650 ปี ก.ค.ศ. นครรัฐก็มีรูปแบบการปกครองแบบใดแบบหนึ่ง ต่อไปนี้

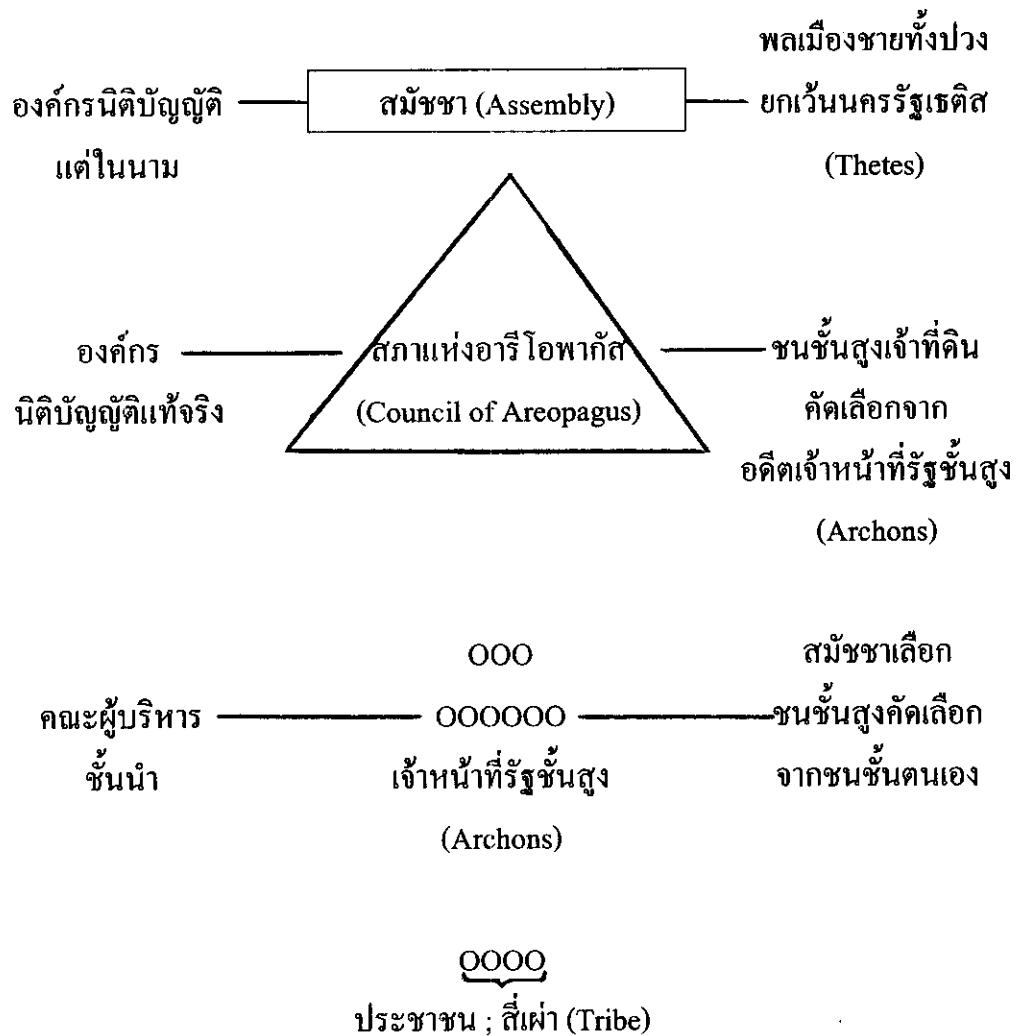
1. ระบบราชชิปไตย (Monarchy) เป็นการปกครองโดยบุคคลเพียงคนเดียวใช้อัน雅เด็ดขาด

2. ระบบชนชั้นสูง (Aristocracy) ชนชั้นสูงเป็นคณะผู้ปกครอง ชนชั้นสูงในที่นี้คือ ชนชั้นนกรับบนหลังม้า

3. ระบบคณะชิปไตย (Oligarchy) เป็นการปกครองโดยหมู่คณะกลุ่มน้อยปกครองคนหมู่มาก ("Rule of a few") คณะกลุ่มน้อยนี้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ของพลเมืองผู้มั่งคั่ง

โครงสร้างการเมืองอาเซนส์

650 ปี ก.ศ.

ที่มา John L. Stipp, C. Warren Hollister and Allen W. Dirrim, **The Rise and Development of Western Civilization**, Part I (New York : John Wiley & Sons, Inc., 1967), p. 109.

4. ระบบบรรราษฎร์ (Tyranny) เป็นการปกครองโดยบุคคลเพียง 1 คน

การปกครองนี้เรียกว่า “การปกครองแบบเผด็จการ” หรือ “การปกครองแบบเผด็จการสัมภพ” ที่ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของคนอื่นๆ แต่จะคำนึงถึงความต้องการของผู้統治คนเดียวเป็นสำคัญ การปกครองแบบนี้มักจะมีลักษณะเป็นระบบทหารุนแรง ขาดความโปร่งใส และไม่มีตรวจสอบได้ ทำให้เกิดความไม่สงบในสังคม

การปกครองแบบกรีกได้พัฒนาขึ้นเมื่อสิ่งที่เรียกว่า “ทั้งรูปแบบการปกครองใหม่และแบบเก่า” ทั้งรูปแบบการปกครองที่นับรวมครรภ์ สามารถเลือกได้ตามความประสงค์ของคนครรภ์ ทั้งแพ่นเดินกรีซไม่มีรูปแบบการปกครองรูปแบบเดียวโดยเฉพาะ รูปแบบการปกครองครรภ์ที่มีลักษณะเด่นคือ รูปแบบการปกครองแบบนครรภ์โครินท์ (Corinth) รูปแบบนครรภ์เอเธนส์และนครรภ์สปาร์ตา ทั้งสามนครรภ์เป็นตัวอย่างนครรภ์ที่มีรูปแบบการปกครองอันมีลักษณะเป็นตรงกันข้าม

นครรภ์โครินท์ (Corinth)

นครรภ์โครินท์เป็นนครเมืองท่า (Seaport) ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนที่ราบชายทะเลที่อุดมสมบูรณ์และครอบจ้ำกอคอดเชื่อมกับแม่น้ำสุมุทรเพโลพอนนีสกับแผ่นดินใหญ่กรีซ อาชีพหลักคือ การค้าซึ่งนำไปสู่การอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานเป็นนิคมที่อิตาลีและเกาะซิซิลี อาชัยความได้เปรียบจากการครอบจ้ำกอคอด โครินท์เก็บภาษีสินค้าของบรรดาคนครรภ์ที่บินส่งผ่านคอกอคอดซึ่งเป็นทางลัดจากตะวันออกไปสู่ตะวันตกโดยขนถ่ายสินค้าผ่านคอกอคอดไปลงเรืออีกด้านหนึ่งของคอกอคอด นครโครินท์มีฐานะมั่งคั่งจากการค้ามาก

ชนชั้นสูงปกครองนครโครินท์มาก่อนจนถึง 650 ปี ก.ศ. โครินท์จึงมีระบบบรรราษฎร์ โครินท์ได้พัฒนาที่ตั้งและการค้าของตนให้เจริญยิ่งขึ้นโดยสร้างถนนบานคอกอคอด (Causeway) ให้สามารถเดินทางจากทะเลอีจิยันไปสู่ด้านตะวันตกของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน การขนส่งสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีสูง เช่นนี้เป็นบ่อเกิดแห่งโภคทรัพย์ของโครินท์ โครินท์มีกองทัพเรือทรงอำนาจมาก สินค้าขึ้นชื่อของโครินท์คือ ภาชนะดินเผา บริการที่ขึ้นชื่อคือ โสเกลฟ์

ในสมัยบรรราษฎร์ โครินท์แบ่งพื้นที่เป็น 3 ภูมิภาคและแบ่งประชาชนตามภูมิภาคเป็น 8 แห่ง ในแต่ละแห่ง พลเมืองเลือกผู้แทนเพื่อ 10 คน เป็นผู้แทนสูงสุด (Council) สถาบันองค์กรที่ปรึกษาของคณะผู้ปกครองซึ่งมาจากชนชั้นสูง ตามรูปแบบการปกครองนี้ สังคมโครินท์

เป็นสังคมผสมมีทั้งชนชั้นสูง พ่อค้า ช่างคิตปีและชาวนาภายใต้การปกครองโดยหมู่คณะขนาดเล็ก (Oligarchy)

นครรัฐเอเธนส์

เอเธนส์เป็นนครรัฐตั้งอยู่ในภูมิภาคอัตติกา เป็นที่มั่นหรือป้อมเดิมที่พัฒนาเป็นนครแบบไม่ซึ่น เป็นนครหนึ่งในไม่กี่นครที่รอดพ้นจากการถูกทำลายในยุคเมด เอเธนส์อยู่ๆ เติบใหญ่ขึ้นเป็นนครที่มีพื้นที่กว้างขวางที่สุดในโลกกรีก มีความมั่งคั่งจากการค้าต่างประเทศเป็นหลัก เอเธนส์พัฒนาการเมืองตามครรลองของกรีซคือ เริ่มต้นด้วยการปกครองโดยหัวหน้าผู้นำ ต่อมานอกทางศตวรรษที่ 8 ก.ค.ศ. มีการปกครองระบบราชาธิปไตย ชนชั้นสูงคือนักลงเรือที่คิดผู้มีอำนาจมาก ทุกปีพลเมืองเลือกตั้งผู้แทนเป็นกษัตริย์ ผู้บัญชาการทหารและคณะพนักงานผู้ปกครอง (Magistrates) กษัตริย์ถวายราชย์เดินไถ่ให้ทรงสืบราชสันตติวงศ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ การพระราชทานเท่านั้น คณะผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่ทำการศาลา กษัตริย์ทรงเป็นเสมือนหัวหน้าคณะพนักงานผู้ปกครอง (Chief Magistrate) โดยมีสภาบุนนาค (Council of Nobility) เป็นองค์กรผู้แทนชนชั้นสูงร่วมการปกครอง สถาบันหน้าที่เป็นศาลสูง (High Court) และเป็นองค์กรบริหาร (Executive body) ชาวเอเธนส์เปิดการประชุมที่เชิงเขาอารีโอพากุส (Areopagus) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอโกร โพลิส

ต่อมา ในยุคเมด ระบบราชาธิปไตยเสื่อมถอยอำนาจ บรรดาชนชั้นสูงและพ่อค้า ทะยานขึ้นมาด้วยอำนาจและความมั่งคั่ง ตระกูลชนชั้นสูงปกครองเอเธนส์ร่วมกับสภาบุนนาค สมาชิกสภาบุนนาคต้องมีคุณสมบัติสำคัญคือ เคยเป็นพนักงานผู้ปกครอง (Magistrate) มา ก่อน 1 ปี คณะพนักงานผู้ปกครองมีผู้นำ (Chief Magistrate, Archon เทียบเท่าเสนอญดี) 9 คนจาก การเลือกตั้งใหม่มีอนเดิน ระบบการปกครองของเอเธนส์คือระบบชนชั้นสูง (Aristocracy)

เอเธนส์เป็นนครรัฐที่อุดมด้วยพื้นที่เพาะปลูกข้าวเพื่อส่งออกไปขาย เอเธนส์จึงร่าเริงและรุ่งเรืองจากการค้า ไม่ประสบปัญหาประชารัตน์ที่ทำให้เกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งในสังคมดังเช่นที่นครรัฐกรีกทั่วไปประสบในศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ. แต่ในปลายศตวรรษนี้ เอเธนส์เริ่มประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนชั้น พ่อค้า ช่างคิตปีซึ่งเป็นผู้แทนชนชั้นกลางเป็นปฏิปักษ์ต่อชนชั้นสูงที่ผูกขาดอำนาจการปกครอง ชาวนา มี

ความขัดแย้งกับคนรวยผู้เป็นเจ้าหนี้ ชาวนาตกเป็นหนี้สินล้นพื้นดินต้องลดตัวลงเป็นทาส หรือบุตรหลานต้องเป็นทาสเพื่อไถ่ถอนหนี้สิน สังคมปั่นป่วนเป็นลาจลค้ายาเสพติดที่บังคับขาย กันกว่าไม่เป็นที่ยุติ ที่ແนซัชคือ ระบบอนชนชั้นสูงเสื่อมถอยอำนาจ ไม่สามารถนำบัคทุกชั้น นำรุ่งสูขให้แก่ชาวเอเธนส์แล้ว

เมื่อประมาณ 636/632/630 ปี ก.ศ. ชาวนาลูกธีอีขึ้นขัดขวางมิให้ซีลอน (Cylon) ผู้เป็นชนชั้นสูงยึดอำนาจตั้งตนเป็นทรราช การลุกธีอีครั้งนี้จุดชนวนก่อเกิดสังเวยกลางเมืองขึ้น เป็นเวลาภารานานถึง 10 ปี ชาวเอเธนส์ทุกหมู่เหล่า ยกเว้นทาส หยินอาวุชั้นต่อสู้กับชนชั้นสูง

เอเธนส์แก่ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจตั้งกล่าวในระหว่าง 800 ปี - 500 ปี ก.ศ. ของยุคเก่าแก่ด้วยการขยายสิทธิและหน้าที่ในการปกครองให้แก่พลเมืองเอเธนส์ทั้งหมด ระบบการปกครองของเอเธนสมีลักษณะประชาธิปไตยมากที่สุดในกรีซ ชนชั้นกลางคือ พ่อค้า ช่างศิลป์ และคนงานเรียกร้องต้องการการปกครองเสรี การพัฒนาการเมืองสนองความต้องการดังกล่าวและหมายที่จะร่างไว้ซึ่งกองทัพทหารราบมิให้เสื่อมtram และปฏิรูปกฎหมาย สังคมเอเธนส์เป็นสังคมของผู้มีความมั่งคั่ง โดยเฉพาะที่คิน จึงคำนึงถึงกฎหมายเป็นสำคัญเพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของชาวเอเธนส์และเพื่อพดุงความยุติธรรมในสังคม เมื่อ 621 ปี ก.ศ. ชาวไร่ชาวนาเรียกร้องร่างรัคให้เผยแพร่ประมวลกฎหมายของเอเธนส์ คราโโค (Draco) ได้รับมอบหมายอำนาจพิเศษให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายก่าให้ทันสมัยเป็นระบบระเบียบ โดยมีหลักการเป็นอุดมคติว่า กฎหมายย่อมเป็นของพลเมืองเท่านั้น กฎหมายของคราโโคสร้างความยุติธรรมพอควรแต่ไม่สามารถแก้ไขความแตกต่างกันทางฐานะของคนรวยและคนจนได้

ในด้านศตวรรษที่ 6 ก.ศ. เอเธนส์ซึ่งคงมีชนชั้นสูงครอบครองที่คินและปกครองเอเธนส์ เป็นการปกครองร่วมกันกับสมัชชา (Assembly) หรือสภา (Council) ชนชั้นสูงเป็นผู้ตีความกฎหมาย ชนชั้นสูงเจ้าที่คินนับถือชาวนาให้ต้องพึงพาตนจนครอบครัวชาวนามาก นายถูกขายเป็นทาส อีกหลายครอบครัวต้องลี้ภัยไป หนี้สินล้นพื้นดินคือปัจจัยที่ทำให้ชาวนาสูญเสียที่คินและต้องตกเป็นทาส โซโลน (Solon, ประมาณ 630 ปี-ประมาณ 560 ปี ก.ศ.) ได้แก่ปัญหาความยากไร้ของชาวนา

รัฐ นครรัฐทั้งหลายล้วนส่งเสริมการกีฬา มีสถานกีฬา (Gymnasium) ทั่วไป เป็นสถานที่ชุมนุมผู้คนสังสรรค์กัน ชาวกรีกถือกีฬาเป็นเรื่องจริงจังมาก นักประชญาราชบัณฑิต กวีและรัฐบุรุษล้วนยกย่องการกีฬา ขับชนะจากการแข่งขันกีฬามีความหมายสำคัญยิ่งใหญ่เหนือความสำเร็จอื่นใดของมนุษย์ ชาวกรีกจัดการแข่งขันกีฬาเป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาลรินเริงเพื่อเฉลิมพระเกียรติเทพเจ้าและแสดงความยิ่งใหญ่ของผู้ชนะกีฬา การแข่งขันกีฬาที่สำคัญคือ โอลิมปิกเกมส์ เริ่มต้นเมื่อ 776 ปี ก.ศ. มีการแข่งขันทุก 4 ปี กีฬาสำคัญที่สุดคือ วิ่งสู่ 192 เมตร (Stade) ต่อมามีวิ่งปล้ำ วิ่งแข่ง ชนมวย นักกีฬาของโอลิมปิกเกมส์แข่งขันกันโดยมีภายในเปลือยเปล่า หญิงกรีกที่มีเกณฑ์โดยเฉพาะเพื่อความอุทิศแด่พระแม่ Hera (Hera) พระมเหศีในพระเทพเชื้อสุส หญิงสาวชุดทูนิกสั้น (Tunic) ลงแข่งกีฬา กีฬาเป็นความบันเทิงที่อันตรายบรรดานักกีฬาแข่งขันกันเพื่อชนะเท่านั้นเพื่อให้ได้สวมมงกุฎใบมะกอกหรือใบลอร์ล (Laurel) การปราดเปิดอ่าวเป็นการเสียเกียรติในโลกกรีซเลยที่เดียว ผู้แพ้มักจะยอมตายดีกว่าอู้ การแข่งขันถึงขนาดเอาชนะแม้ถึงตาย ชาวกรีกยกย่องเชิดชูเฉพาะผู้ชนะเท่านั้นให้ได้รับชื่อเสียงเกียรติยศและทรัพย์สินเงินทองเป็นรางวัล ผู้ชนะจะมีนากระดับสุดในครรภ์เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี ถ้าผู้ชนะยิ่งใหญ่มาก ชาวกรีกจะยกย่องผู้ชนะนั้นเป็นวีรบุรุษและยกขึ้นเป็นเทพเพื่อบูชาเลย กว่าร่ายโคลงร้องคำนำสคุดีเกียรติคุณผู้ชนะ ชื่อของวีรบุรุษผู้เป็นเทพจะใช้เป็นเกณฑ์กำหนดระบบพื้นฐานของการกำหนดค่าน เช่น “3 ปี ภายหลังเอพิเตลิดัส (Epitelidas) ชนะวิ่งสู่ 192 เมตร” เป็นต้น

การแข่งขันกีฬาเป็นการแข่งขันความสามารถในมวลหมู่นักกีฬาและเป็นการแข่งขันกันในมวลหมู่นครรัฐด้วย การแข่งขันจึงมีความหมายสำคัญยิ่งของสำหรับนักกีฬาและนครรัฐ มีการฝึกกีฬา จ้างครูฝึก (Coaches) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตนักกีฬาเลือดื้อของนครหรือต่างนครรัฐ และมีการเสาะแสวงหานักกีฬาจากทุกหนแห่งให้เข้าแข่งขันในนามของนครรัฐ ชาวกรีกกล่าวไว้ในหลังกีฬามาก การกีฬาจึงมิได้เป็นเครื่องบันเทิงริงรมย์และส่งเสริมสุภาพเท่านั้น หากแต่ยังถือได้ว่า การกีฬาเป็นอาชีพทรงเกียรติยิ่งของโลกกรีกด้วย

3. อักษรศาสตร์

ยุคเก่าแก่ได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งกวีนิพนธ์ (Lyric Age) คำยเป็นบุคคลของวรรณกรรมแสดงชีวิตอันรุ่งโรจน์ของครรภ์ทั้งหลาย โศกนาพะเอเรนส์และสปาร์ต้า ชาวกรีกสร้างสรรค์วรรณกรรมอมตะจากภาษาศิลป์โดยแท้ ชาวกรีกรับแบบอย่างระบบการเขียนแบบพินิเชียนในศตวรรษที่ 8 ก.ค.ศ. ทำให้อักษรเซมิติกส์ (Semitics) ออกเสียงได้และเพิ่มสรจนาภาษากรีกมีลักษณะเป็นภาษาศิลป์ด้วย การพัฒนาภาษา เช่นนี้มีจุดมุ่งหมายใช้ภาษาเป็นการส่วนตัว ใช้จดบันทึกข้อมูลส่วนตัว เช่น จดบันทึกทรัพย์สินเพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ จดบันทึกคำสาด บทเพลงและจดบันทึกเป็นตำราใช้ในพิธีกรรม และแต่งวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง ในด้านกวีนิพนธ์นั้น ชาวกรีกแสดงความเป็นตัวตนได้เต็มที่ วรรณกรรมกรีกในยุคกรีกเก่าแก่มี 3 ประเภท คือ มหาภาพย์ กวีนิพนธ์และบทละคร

วรรณคดีกรีกอมตะได้ถือกำเนิดขึ้นในยุคกรีกเก่าแก่ มหากวี荷马 (Homer) ได้แต่งมหาภาพย์เรื่อง *Iliad* และ *Odyssey*²

มหาภาพย์ *Iliad* เป็นเรื่องมหาภูท์ระหว่างนครไนซีนิกับนคร特洛伊 (Troy) ของชนเชไมน์ (Semites) เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตามข้อพิสูจน์จากการขุดค้นนคร特洛ียระหว่าง ค.ศ. 1870-1890 หลักฐานทางโบราณคดีพิสูจน์ว่า นครไนซีนีได้ทำลายนคร特洛ียเมื่อประมาณ 1,250 ปี ก.ค.ศ. ซึ่งเป็นยุคเรื่องอำนาจของนครไนซีนี *Iliad* เป็นหลักฐานประวัติศาสตร์กรีกโบราณได้เป็นอย่างดี เพราะถ่ายทอดชีวิตสังคม วิถีชีวิตของเจ้าและชนวน ไม่มีเรื่องส่วนใดเกี่ยวข้องกับนครรัฐเลย วรรณกรรมประสานเนื้อร้องของสังคมที่เต็มไปด้วยความดุร้ายเข้ากับความดุหนรรษ์จากการกระทำสังคม แสดงความรู้สึกรุนแรงต่อความเกื้บ帮และอนุยำน่าโศกเศร้าของความตายและความหนีไม่พ้นของโชคชะตา วีรชนใน *Iliad* และ *Odyssey* ต่อสู้

²พักราชการแต่งมหาภาพย์ 2 เรื่องนั้นยังไม่มีข้อยุติ สนนนิยฐานกันว่า น่าจะแต่งเมื่อศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ. ปัจจุบันมีข้อสนนนิยฐานว่า ผู้แต่ง *Odyssey* น่าจะเป็นผู้อื่น แต่ขึ้นสืบกันกันไม่ยุติว่าเป็นผู้ใด ดู Oxford Illustrated Encyclopedia, Volume 3, 1988 ed., s.v. "Homer."

เพื่อกิตติศัพท์ความรุ่งโรจน์และประโภชน์เนกอนันต์ มหากาฬยชาญภาพสภากองหมู่บ้านสังคมกรีก

มหากวีอิกผู้หนึ่งคือ เฮซออด (Hesoid, ประมาณ 700 ปี ก.ศ.) ท่านผู้นี้แต่งมหากวี 2 เรื่อง คือ **Works and Days** และ **Birth of Gods** บรรยายชีวิตของสามัญชนและมีส่วนที่เป็นตำนานเทพนิยาย เป็นการถ่ายทอดอดีตในอุดมคติของตำนานปรัมปราของยุค英雄 (Heroic Age, 1,100 ปี - 800 ปี ก.ศ.) ซึ่งเป็นยุคสมัยภาษาหลังความล่ม沉ของนครไมซีนี

วรรณกรรมมหาภัยของ荷美爾และเซอโยค์แสดงเนื้อเรื่องของกรีซยุคก่อน แต่ภายในภาพถ่ายทอดชีวิตสังคมกรีกในยุคเมดและยุคกรีซเก่าแก่ของผู้แต่งมากกว่า มหาภัยจึงเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์และเป็นวรรณกรรมอมตะต้นแบบชั้นครู (Classic) ของกรีซ

ตั้งแต่ประมาณ 800 ปี ก.ค.ศ. กวีมีความเป็นตัวของตัวเองที่จะแต่งโคลงตามประสบการณ์ส่วนตนเป็นครั้งแรก กวีมีศรัทธาเชื่อมั่นในความเป็นตัวของตัวเองมาก ประณามาที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและภูมิปัญญาของตนเองเป็นกวีนิพนธ์ (Poetry) เพื่อให้ผู้อื่นได้ร่วมประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดได้ด้วย เนื้อร้องโคลงเกี่ยวกับผู้เด่ง ไม่ได้แต่งเกี่ยวกับวีรชนหรือเทพเจ้าเท่านั้น กวีนิพนธ์เป็นของมนุษย์ท่า ๆ กับที่เป็นของเทพเจ้าหรือวีรชน กวีนิพนธ์ไม่ได้รับอิทธิพลของนครรัฐอย่างลึกซึ้ง เพราะกวีนิพนธ์ได้พัฒนาแก้วหน้าก่อนที่นครรัฐจะสามารถทำให้ผู้คนมีความรู้สึกผูกพันต่อนครรัฐ กวีนิพนธ์เป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ของยุคสมัยที่นักรบชนชั้นสูงเป็นใหญ่ ได้รับอิทธิพลจากการเป็นขบวนของนครรัฐอยามาก เมื่อนครรัฐเริ่มรุ่งเรือง กตินนครรัฐผ่านพานเจ้ากับจารีตประเพณีและพฤติกรรมของชนชั้นสูง เสน่ห์ของกวีนิพนธ์อยู่ที่กวีนิพนธ์เป็นพลังยิ่งใหญ่ที่สุดที่สามารถส่งเสริมกตินนิยมชนชั้นสูงที่ยังเหลือรอดคือมาให้สามารถยืนหยัดอยู่รอด ได้แม้ในสังคมนครรัฐที่มีระบบของการปกครองที่นิยมการเลือกตั้ง กวีนิพนธ์ส่งเสริมความรักนนครรัฐและความยุติธรรมเป็นหลักในการปกครอง

กวนิพันธ์ได้ถูกนำไปใช้เป็นบทเพลงเดินทัวร์รับรองทัพทหารรบที่จัดขึ้นในระบบแบบฟานเดนซ์ โซลอนได้ใช้กวนิพันธ์เป็นสื่อแสดงความคิดหลักเรื่องความยุติธรรมและกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องนำทางเข้าในการปฏิรูปการเมืองของอาเซนส์ มหาภาพย์ของโอมอร์ทรงอิทธิพลยิ่งต่อชาวกรีกในยุคคลาสสิกต่อมา ชาวกรีกนิยมแต่งโคลงมากกว่าร้อยเก้า นักปรัชญาท่านนั้นที่นิยมเผยแพร่ปรัชญาด้วยลีลาร้อยแก้ว

กวีเรื่องนามของบุคคลริชเก่าแก่คือ อาร์คิโลคุส (Archilochus) ผู้แสดงตัวอย่างของกวีที่นิยมแสดงพลังและการพงษ์ภัยหลากหลายแห่งบุคคล อีกท่านหนึ่งคือ กวีหญิงซัฟโฟ (Sappho, ประมาณศตวรรษที่ 7 ก.ศ.) ผู้นิยมรักเพศเดียวกัน (Lesbian) กวินิพนธ์แสดงความรู้สึกส่วนตนและเรื่องส่วนตนมาก

นอกจากมหากาพย์และกวินิพนธ์แล้ว บุคคลเก่าแก่ได้ให้กำเนิดนิคบุคล บทละครเท่าที่ยังมีอยู่ล้วนเป็นของครอเรนส์เป็นส่วนใหญ่ การละครเป็นความบันเทิงที่นิรรัตน์เป็นผู้สนับสนุนด้วยแต่สมัยทรราชย์ ทรราชแห่งเอเธนส์ผู้ลือชื่อ พิซิสตราตุส (Peisistratus) เป็นผู้เริ่มให้มีละคร นับแต่นั้นมา การละครก็เป็นที่นิยมแพร่หลายในโลกกรีก การละครเป็นส่วนบันเทิงรูปแบบทางการแสดงงานเลี้ยงเฉลิมฉลองเทพเจ้าไดโอนีชุส (Dionysus, เทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น) เนื้อเรื่องเป็นทำนองดำเนินปรัมปรา ส่วนใหญ่มาจากมหากาพย์ *Iliad* และ *Odyssey* แสดงอิทธิพลของทวยเทพต่อสุขทุกข์ของมนุษย์ แสดงความยิ่งใหญ่และความอ่อนแองของมนุษย์ และมีเนื้อเรื่องที่มุ่งหมายโน้มน้าวใจให้ผู้ดูเป็นพลเมืองดี ละครเริ่มด้นด้วยการเล่าเรื่อง เป็นทำนองคำน้ำเพลง

ละครกรีก มี 3 ประเภทที่เล่นความเทพเจ้าไดโอนีชุส ได้แก่

1. โศกนาฏกรรม (Tragedy) เนื้อเรื่องนำนارุณผู้มีความอ่อนแองหรือจุดอ่อนบางประการอันเป็นเหตุให้มีชีวิตล้มเหลว ละครประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเป็นละครสอนผู้ดูให้แก้ไข อบรมสั่งความรู้สึกไปในครรลองที่ถูกต้องเหมาะสม

2. สุขนาฏกรรม (Comedy) บทละครเล่นเรื่องการเมืองในทำนองล้อเลียน มักเล่นเป็นตอน ๆ

3. ละครตลกล้อเลียน (Satyr) ชื่อ Satyr มาจากพระนามเทพารักษ์ผู้มีรูปนิมิตเป็นกิ่งมนุษย์กิ่งแพะ มักมากในการคุณและโปรดเสวยน้ำจิ้นท์ เทparักษ์นี้มีความสัมพันธ์กับทวยเทพและมนุษย์ผู้จาริกแสวงหาเทพเจ้าไดโอนีชุส ละครตลกประเภทนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับลัทธิพิธีของเทพเจ้าไดโอนีชุสมาก เพราะเป็นละครสุขนาฏกรรมที่มีนิทตลกล้อเลียน โดยมีตัวละครประกอบแสดงเป็นเทพเจ้าแซทเทอร์ (Satyrs) หลายคน

ละครของเอเธนส์ได้กล้ายเป็นละครเพื่อความบันเทิงเริงรื่นย์ เนื้อเรื่องพัฒนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ ไม่มีอิทธิพลของนิทานตำนานอีก

ความบันเทิงเริงรื้งของชาวกรีกในยุคเก่าแก่เป็นเอกลักษณ์แห่งอารยธรรมกรีก วิถีชีวิตของชาวกรีกเป็นวิถีชีวิตที่มีรสนิยมสูง ดังปรากฏจากศิลปกรรม

4. ศิลปกรรม

ศิลปกรรมของกรีซได้รับอิทธิพลจากตะวันออกไกล (Near East, ดินแดนตั้งแต่ทวีปแอฟริกาเหนือทางตะวันตกไปถึงเอเชียตะวันตก) และอียิปต์ โดยเฉพาะทางด้านจิตรกรรมและประติมากรรม แต่ชาวกรีกได้ดัดแปลงแล้วแปรรูปจนกลายเป็นแบบกรีก ศิลปกรีกเป็นศิลปของประชาชน แสดงออกอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ (Public art) รู้เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน จึงเป็นธรรมชาติที่ศิลปะมีส่วนของสถาบันและความต้องการของผู้อุปถัมภ์เป็นชนชั้นสูง

สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมเลียนแบบลิ่งก่อสร้างเครื่องไม้ของอดีต อนุรักษ์ประเพณีการก่อสร้างโดยมีลักษณะเดิมของปลายคาน (Beam ends) และลักษณะอื่น ๆ ของเครื่องตกแต่งเหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนวัสดุก่อสร้างจากไม้เป็นหินเท่านั้น เทวะลัทธนาคใหญ่ถูกสร้างขึ้นในศตวรรษที่ 6 ก.ศ. อาคารขนาดใหญ่และอนุสรณ์สถานในที่สาธารณะล้วนถูกสร้างขึ้นตามแบบแพนเดิมอย่างเคร่งครัด สถาปนิกแสดงฝีมือความสามารถได้เด่นพิเศษในการตกแต่งอาคารและเข้มงวดกับการก่อสร้างที่คำนึงถึงส่วนสัด (Proportion) ทุกด้านและทุกเหลี่ยมนิ่วส่วนสัดรับกัน (Symmetry) การประดับและการตกแต่งอาคารสาธารณะประเภทต่าง ๆ ย่อมทำให้ประติมารกรรมและจิตรกรรมมีบทบาทสำคัญด้วย

ประติมารกรรม

ชนชั้นสูงอุปถัมภ์ศิลปประติมารกรรมเพื่อความรุ่งโรจน์ของเทพเจ้าและความยิ่งใหญ่ของชนชั้นสูงเอง ประติมารกรรมแสดงความส่งงานสมศักดิ์ศรีของวิถีชีวิชชันชั้นสูง ในยุคกรีซเก่าแก่ ประติมารกรรมกรีกเลียนแบบอียิปต์ แต่เมื่อพัฒนาเทคนิคหนีอัชชันมาด้วยการแกะสลักหินได้แล้ว ประติมารกรรมกรีกนิยมแกะสลักอย่างเป็นธรรมชาติและนิยมลักษณะปั้นง่าย ซึ่งศิลปกรีกที่เป็นศิลปะเปิดเผยในที่สาธารณะมิได้เรียกร้องต้องการเช่นนี้ นิ่องจากเดาว่า นักประติมารกรรมมีโอกาสสังเกตและศึกษาความเคลื่อนไหวของร่างมนุษย์เปลือยเปล่าในสนามกีฬา ความเคลื่อนไหวและร่างกายเปลือยนนั้นอาจจะท้าทายนักประติมารกรรมให้สร้าง

ประติมกรรมขึ้นอย่างเกี่ยวข้องกับร่างกาย นักประติมกรรมมิได้สร้างผลงานขึ้นมาโดยหมาย มุ่งถ่ายทอดให้เหมือนจริง ประติมกรรมรูปบุุษย์และสัตว์มิได้เป็นภาพเหมือนจริง (Realistic portraiture) หากแต่เป็นปฐมกรรมที่มีความคงงามตามอุดมคติ เป็นผู้แทนมวลมนุษย์และทวยเทพในร่างมนุษย์

ประติมารูปแสดงเรื่องราวธรรมชาตามัญ เป็นรูปมนุษย์ยืนเปิดอิ่งเปล่า เป็นรูปลักษณ์ทั่วไป (Figure) รูปแกะสลักล้วนสร้างขึ้นเพื่อถวายอุทิศทางเทพและเพื่อประดิษฐานในลัทธิพิธี (Cult statue) การแกะสลักใช้เครื่องมือเครื่องใช้เหล็กเป็นสำคัญ ประติมารูปแสดงงานตามคำสั่งของลูกค้าเป็นการส่วนตัว ลูกค้าต้องชนชั้นสูง ผลงานประติมารูปมักใช้ประดับสุสาน ประติมารูปของบุคคลเก่าแก่แสดงความสามารถเหนือกว่าอดีตอย่างยิ่ง ในอดีตประติมารูปผลงานชั้น ๆ นำเมื่อหน่าย และไม่นิยมเปิดเผยผู้สร้างสรรค์งานศิลป์ ประติมารูปแสดงของบุคคลเก่าแก่ล้วนเป็นผลงานเพื่อคนทั้งชุมชน มิใช่เพื่อชนชั้นสูงในอดีตอีกต่อไป ประติมารูปมีการกิงที่จะต้องตกแต่งกำแพง หน้ามุข แกะสลักรูปประติมารูปเพื่อประดับภายในอาคารสถานที่

ประติมานกรและสถาปนิกแสดงความสามารถยอดเยี่ยมในด้านเทคนิคและสร้าง จริตประเพณีศิลป์ใหม่

จิตรากรรม

จิตรกรรมกรีกมีแนวทางการพัฒนาไม่น้อยกว่าประติมากรรมและสถาปัตยกรรม ตึ้งแต่ศตวรรษที่ 9 ก.ค.ศ. จิตรกรรมแสดงรูปนุ่ย์และสัตว์ภายในกรอบของแบบอย่างเส้นเรขาคณิต ภาพที่นิยมวาดคือ สิงโต นกมีตัวเป็นสิงโตแต่มีปีกเป็นนกอินทรี (Griffins) สัตว์ประหลาด สารพัดสัตว์เช่นนี้ปรากฏบันแจกัน ໂฉ กระถาง ภาชนะดินเผา เหยือก คนโท และขวดแก้วเด็ก ๆ เป็นต้น

ภาพมนุษย์และสัตว์ในภาพวาดล้วนนี้ที่มาจากการทำงานทางเทคนิคและการใช้สี ทำให้ภาพมีความลึกซึ้งและมีมิติมากขึ้น จิตกรรมของนักเขียนได้พยายามให้ภาพมีความเป็นจริงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีที่ต้องการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เช่น การใช้สีฟ้าและเขียวในการวาดรากไม้ในป่า หรือการใช้สีเหลืองและส้มในการวาดรากไม้ในทะเล จิตกรรมของนักเขียนได้พยายามให้ภาพมีความเป็นจริงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีที่ต้องการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เช่น การใช้สีฟ้าและเขียวในการวาดรากไม้ในป่า หรือการใช้สีเหลืองและส้มในการวาดรากไม้ในทะเล

ให้เห็นลึกเข้าไป จิตรกร ได้ทดลองถ่ายทอดเรื่องราวสัมผัสช้อนบนภาษาชนะ ดังเช่นที่ประดิษฐ์ มากกว่าได้ทดลองแล้ว เป็นการท้าทายอย่างแท้จริง

จิตรกรรมและประดิษฐ์ ได้ตกแต่งอาคารสถานที่ขนาดใหญ่โตและอนุสรณ์ สถานโดยเฉพาะเทวสถาน โดยสะท้อนให้เห็นความนิยมความเป็นตัวของตัวเอง แสดงความสามารถในการสร้างสรรค์อย่างเปิดเผยเป็นสำคัญ มิได้ให้ความสำคัญกับเนื้อร่องแล้ว เนื้อร่องเป็นเพียงส่วนประกอบ ซึ่งเสียงของศิลปินสำคัญหนึ่งอีกหนึ่งใน การเปิดเผยซึ่งโดยการ เชื่อมต่อทำกับศิลปกรรมเป็นประเพณีนิยมที่จะปรากฏชัดเจนตั้งแต่ครั้งที่ ๖ ในขุคคลาสสิก ต่อมา เพื่อเฉลิมฉลองสุดวิรกรรมในอดีต และสุดคือเกียรติคุณศิลปินในฐานะที่เป็นตัวบุคคล และในฐานะที่เป็นผู้ตีความหมายถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยมีความเป็นต้นแบบมิได้น้อยไปกว่า กวีเลย

ศิลปกรรมที่มุ่งความยิ่งใหญ่อลังการ (Monumental art) คือฯ ผสมผasanเป็นเนื้อเดียวกันกับโครงสร้างของครรภ์เมื่อสิ้นยุคเก่าแก่

มิให้มีการแบ่งแยกแบ่งฝ่ายเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นสามัญอีก สามัญชนต้องการความเสมอภาคในสังคม ชนชั้นสูงไม่สามารถเพิกเฉยต่อเสียงเรียกร้องของสามัญชนได้ สังคมสปาร์ตานจึงเกิดการปฏิรูปรุ่งนำไปสู่การแปรเปลี่ยนรูปโฉมการเมืองและสังคมอย่างรุนแรงเป็นรูปโฉมใหม่ที่มีระบบทหารอันมีคุณลักษณะพิเศษ

ความเปลี่ยนแปลงล้วนเป็นผลงานของชาวดินสปาร์ตานทั้งปวง หากได้เป็นผลงานโดยตรงของนักปฏิรูปลีคูร์กุส (Lycurgus, ประมาณ 900 ปี - 700 ปี ก.ศ.) แต่ลำพังผู้เดียวไม่ แม้การปฏิรูปจะได้ชื่อว่าเป็นการปฏิรูปแบบลีคูร์กุส (Lycurgus Regimen) ของสปาร์ตาก็ตาม

ในระหว่างการปราบกบฏเมสเซนีเชิงถ่องถือว่าเป็นสงครามเมสเซนีเยรังที่ 2 (Messenian war) นั้น สปาร์ตากลุ่มหล่ายได้ยกข้อร้องให้คำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ให้เห็นความสำคัญของระเบียบแบบแผนอันดีงามและการเคารพปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้สังคมรวมสปาร์ตากลับเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะเป็นเครื่องนำไปสู่ชัยชนะได้ มีเสียงเรียกร้องต้องการให้ชาวสปาร์ตารักนครรัฐและรักหน้าที่เหนือสิ่งอื่นใดแม้จะถึงผลประโยชน์ส่วนตน ชาวดินสปาร์ตาก็ได้รับความเสมอภาคตามกฎหมายเป็นเครื่องตอบแทน และได้รับที่ดินบริหารความยากไร้ หลังจากปราบกบฏทางสามัญชนได้รับบำนาญเป็นที่ดินที่พิชิตได้มาพร้อมชาวเมสเซนียเป็นทาสรับใช้ (Helot) ทำงานตามไร่นาของชนชั้นสูง พลเมืองสปาร์ตาก็ได้รับแยกที่ดินพร้อมทาสมเมสเซนีย

สปาร์ตากลับสนองตอบเสียงเรียกร้องต้องการปฏิรูปการเมืองด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะจัดการแบ่งแยกชนชั้น ให้พลเมืองมีความเสมอภาคกันและล้มถังระบบชนชั้นสูง

การปฏิรูปสังคม

สปาร์ตากลับได้ปฏิรูปสังคมด้วยการกำหนดให้ทุกคนอยู่ภายใต้การตรวจตราสอดส่อง และต้องรับใช้รัฐตั้งแต่เกิดจนตาย เดิมสังคมมีการแบ่งชนชั้นดังนี้

1. ชนชั้นนักงาน เป็นชนชั้นสูงเจ้าที่ดินและเป็นผู้ปกครองนครรัฐ
2. สามัญชน
3. ทาสติดที่ดินเป็นชาวเมสเซนีย เป็นแรงงานหลักในเศรษฐกิจการเกษตรของสปาร์ตาน บางครั้งทาสก็ต้องไปทัพ รับใช้ทหารสปาร์ตาน

สปาร์ตานปัจจุบันสังคมด้วยหลักการที่ว่า พลเมืองทุกคนต้องจะรักภักดีต่อนครรัฐเป็นเบื้องต้นหนึ่งอีกด้วย ต้องเสียสละพลีชีพและชีวิตครอบครัวเพื่อนครรัฐ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และต้องเป็นทหาร นครรัฐสปาร์ตาก็จึงเป็นนครรัฐทหาร เช่นเดียวกับโรงทหาร (A barrack state) สังคมสปาร์ตาก็อ้วกคุณค่าของพลเมืองหญิงชายอยู่ที่การเป็นทหารและเป็นพลเมืองดีมีศีลธรรมที่อุทิศชีวิตเพื่อนครรัฐ สปาร์ตากำลังปฏิรูปการทหารพร้อมกับการปฏิรูปสังคม

การปฏิรูปการทหาร

การปฏิรูปการทหารมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดตั้งทหารราบทึบแข็งเพื่อจัดขบวนรบไฟแลนซ์ที่มีประสิทธิภาพ สปาร์ตากำหนดให้พลเมืองต้องฝึกทหารตลอดชีพเพื่อเป็นทหารอาชีพ เป็นการยกเว้นทหารตั้งแต่เยาววัยเข้าสู่โรงทหาร ผู้ที่จะเป็นทหารได้นั้นต้องมีบิดามารดาเป็นเศรษฐีชน ผู้นั้นจึงจะมีสถานภาพเป็นบุคคลผู้เสมอภัน ("Equal," homoioi) สถานภาพนี้มิได้มีมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นสถานภาพที่ประสิทธิ์ประสาทให้มีมีคุณสมบัติครบเท่านั้น แม้มีบิดามารดาเป็นเศรษฐีชน บุคคลอาจจะไม่มีคุณสมบัติอื่นครบพอที่จะเป็นบุคคล "ผู้เสมอภัน" ตั้งแต่เมื่อแรกเกิด เจ้าหน้าที่สปาร์ตากจะตรวจสุขภาพการกว่าแข็งแรงพอหรือไม่ที่จะให้มีชีวิตต่อไปถ้าอ่อนแอด ทหารนั้นจะถูกนำไปทิ้งให้ตายที่เชิงเขา สังคมสปาร์ตากำลังสังคมของผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงเท่านั้น

เมื่ออายุครบ 7 ขวบ¹ เด็กชายต้องไปอยู่โรงทหารเป็นเวลา 13 ปี เพื่อรับการศึกษาอบรมเป็นทหารที่มีสุขภาพแข็งแรงทรหดอดทนและมีวินัยทหารเข้มงวดมากที่สุดเพื่อเอาชนะในการรบ เมื่ออายุครบ 20 ปี เขายังต้องผ่านการทดสอบความสามารถด้วยการออกไปเป็นตำรวจนับตามพิเศษทางสามัญศึกษาไม่สำเร็จ เขายังกลับไม่ได้ เมื่อออกศึกษาจะต้องชนะ ยินดีที่จะยืนหยัดจนตายดีกว่าด้อย ทหารที่ผ่านการฝึกอบรมเช่นนี้เป็นทหารอาชีพที่ดีที่สุดของโลกกรีก ทหารสปาร์ตานมีชีวิตสมณะมัชย์สต็อกอ่อน ร่างกายความมั่งคั่งและ

¹ คุ้มครองในหลาย ระบุอายุและกำหนดระยะเวลาของการศึกษาอบรมทหารแตกต่างกัน มีบางคุ้มครอง เริ่มเมื่ออายุ 12 ปี ฝึกทหาร 12 ปี

โอลกียสุข ทั้งชีวิตอุทิศให้แก่สปาร์ตานเนื้อครองครัววงศ์ราชภูมิ เนื้อห้าที่หรืออาชีพอื่นได้ เมื่ออายุครบ 30 ปี ทหารจะได้รับสถานภาพเป็นบุคคล “ผู้เสมอ กัน” ถ้าหากสามารถจัดหาอาหารเย็นให้กับลูกนุ่ม เมื่อเป็นบุคคลผู้เสมอ กันแล้ว เขายังได้เป็นสมาชิกของสมัชชาแห่งพลเมือง ทั้งปวง หรือสมัชชาแห่งผู้เสมอ กัน สังคมสปาร์ตานมีบุคคลที่มีสถานภาพเป็น “ผู้เสมอ กัน” น้อยมาก บรรดาผู้เสมอ กันซึ่งเป็นกลุ่มน้อยนี้ไม่มีปรากฏชีวิตครอบครัว

ชีวิตทหารสปาร์ตานเริ่มต้นเมื่อยาวและสิ้นสุดลงเมื่ออายุครบ 60 ปี ทั้งชีวิตจึงเป็น ชีวิตทหารทั้งกายและใจ ความเป็นทหารซึ่งซาบอยู่ในเลือดเนื้อชีวิต หลุยสปาร์ตากองกีฬา ปลูกฝังอบรมให้เห็นคุณค่าของการเป็นทหาร หลุยส์ต้องอาจหาญทรหดอดทนเหนื่อยหน่าย ต้องฝึก การบริหารเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรงเหมาะสมที่จะเป็นหลุยส์เจริญพันธุ์ หลุยส์เล่นกีฬา มีการ แบ่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ อาทิ นวยปล้ำ แบ่งวิ่ง ขวางหอก เป็นต้น หลุยสปาร์ตากลุ่มนี้ดู แคบลงเครื่องประดับเพชรนิลจินดาและเครื่องแต่งกายฟุ่มเฟือย

หลุยสปาร์ตานมีจิตวิญญาณอิสรภาพ ยืนหยัดในสิทธิประโยชน์ได้ด้วยตนเอง สามารถ ร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่ช่วยในสังคม ได้อย่างเชิดหน้าชูตา ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมกรีกทั่วไปไม่มีปรากฏ มาก่อนนั้น หลุยส์มีกิจกรรมเปิดเผยอย่างเข้มแข็งมากในสังคม มีสิทธิ์ถือครองที่ดิน ร่วมการ ดำเนินธุรกิจและการของภัยตระหนาย มุ่งไปในอาชีพทหาร หลุยส์เป็นแม่บ้านคุ้มครองครอบครัว ใน การศึกษา หลุยส์สามารถบัวชีวะเป็นพระราชา และมีสิทธิ์ร่วมพิธีกรรม มีกิจกรรมประเภทหนึ่ง ที่ไม่ยินยอมให้หลุยส์นับหน้าทากล่าวข้อเด็ดขาด คือ กิจการของรัฐ หลุยส์ไม่สามารถออกเสียง เลือกตั้งหรือดำรงตำแหน่งการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น

สังคมสปาร์ตานเป็นสังคมทหาร เน้นงวดกดขันในระเบียบวินัย ประชาชนมีกิจกรรม ร่วมกันหลากหลาย ที่นับว่าเด่นมากคือ การจัดตั้งความบันเทิงเริงรมย์ร่วมกันในชุมชน ไม่มี เครื่องบันเทิงเริงรมย์เป็นการส่วนตัว เช่น การเลี้ยงอาหารในชุมชน การกีฬา ธุรกิจสาธารณะ การฝึกทหาร เป็นต้น

การปฏิรูปสังคมคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิรูปการเมืองประสบความสำเร็จเป็น อย่างยิ่ง

การปฏิรูปการเมือง

ตามระบบการปกครองใหม่นี้ สปาร์ตานีระบบอกราชชิกป่าไทยแต่เมียดัตซิรี 2 องค์ จาก 2 ราชวงศ์สืบราชบัลลังก์ กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ทรงเป็นกษัตริย์-นักรบ คือทรงเป็นผู้นำทหารด้วย กษัตริย์ทรงสืบราชบัลลังก์ ในนามของ กษัตริย์สองพระองค์มีพระราชกรณียกิจทางด้านราชวงศ์และการศาสนาเท่านั้น ไม่มีพระราชอำนาจแท้จริง แต่ในนามศึก กษัตริย์ทรงบัญชาการศึกและทรงไว้วิชั่นพระราชอำนาจหนึ่งชีวิตผู้คน

ในระบบการปกครองนี้ สปาร์ตานีมีองค์กรทางการเมืองต่อไปนี้

1. วุฒิสภา (Council of Elders, Gerousia) มีสมาชิกได้แก่ กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ และอดีตพนักงานผู้ปกครอง 28-30 คน ผู้เคยสนองพระเดชพระคุณมาก่อน ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปี คือทรงวัยวุฒิ อายุในตำแหน่งต้องดี๊ด๊อ วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกโดยสมัชชาพลเมืองทั้งปวง วุฒิสภาเป็นสถาบันนายการกิจกรรมการเมือง ที่สำคัญคือ การต่างประเทศ การภายในครรภุ และเป็นสถาบันการตรวจสอบภัยให้สมัชชาพลเมือง วุฒิสภาถือเป็นศาลสูงอีกด้วย วุฒิสภาจึงถือว่าเป็นสถาบันศูนย์กลางของระบบการปกครอง

2. สมัชชาพลเมืองทั้งปวง (Assembly of All Spartan Citizens, hoplites) หรืออีกชื่อหนึ่งว่า สมัชชาผู้เสมอภาค (Assembly of Equals, Apella) สมาชิกเป็นพลเมืองที่มีสถานภาพเป็นบุคคลผู้เสมอภาค (Equals) มีอายุ 30 ปี สมัชชานี้มีหน้าที่เห็นชอบข้อบินใจจัดและคำตัดสินใจของวุฒิสภา สมัชชาเมืองทั้งหมดเลือกหัวหน้าสมัชชาที่วุฒิสภาและพนักงานผู้ปกครอง (Magistrates)

3. ผู้กำกับดูแล (Overseers or Magistrates, Ephors) เป็นคณะผู้กำกับดูแลกิจการของนครรัฐ มีทั้งหมด 5 คน เป็นพลเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยพลเมืองทั้งนครรัฐ คุณสมบัติสำคัญคือ ต้องไม่เป็นวุฒิสมาชิก ผู้กำกับดูแลมักมีภูมิหลังที่คุ้มครอง อำนาจการบริหารที่แท้จริงอยู่ในมือของผู้กำกับดูแล ผู้กำกับดูแลเป็นประธานวุฒิสภาและสมัชชาพลเมืองทั้งปวง ผู้กำกับดูแลมีอำนาจหนึ่งอกราชภูมิและสมัชชาพลเมืองทั้งปวง แม้จะถึงกอตตอนกษัตริย์ได้ในนามศึก ผู้กำกับดูแลมีอำนาจสูงสุดเหนือกษัตริย์ ผู้กำกับดูแลเป็นผู้เสนอภารกิจต่าง ๆ ที่จะกระทำต่อสมัชชาพลเมืองทั้งปวง เป็นผู้พิพากษาคดีความของบรรดาผู้ที่ไม่ได้เป็นพลเมือง ผู้กำกับดูแลมีอำนาจควบคุมตำรวจลับซึ่งเป็นกลุ่มทุ่วน (Secret Police, Krypteia) ตำรวจลับ

แสดงความเห็นอนุโหดซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมทหารเพื่อไถ่เต้าขึ้นสู่สถานภาพของการเป็นผู้เสมอภาค (Equal) つまりลับจับกุมคุณชั้งและจากาสเพื่อชั่มชัวญให้เกรงขาม

ระบบการปกครองแบบสปาร์ตากล่าวว่าเป็นนิยมความเสมอภาค แต่โดยเนื้อแท้แล้วระบบการปกครองแบบสปาร์ตากล่าวว่าเป็นนิยมความเสมอภาค แต่โดยเนื้อแท้แล้วระบบการปกครองแบบสปาร์ตากล่าวว่าเป็นนิยมความเสมอภาคกว่า เพราะชาวสปาร์ตากำมากที่จะได้รับสถานภาพเป็นผู้เสมอภาค (Equals) ผู้คนในปริมณฑลของนครรัฐสปาร์ตากล่าวว่าเป็นพลเมือง เศรีแต่ก็เป็นพลเมืองเดรีชั้นสอง ถือเป็นพลเมืองรองบันออก (Peripherals, perioikoi) ไม่มีสิทธิได้รับการศึกษาอบรมเป็นทหารของรัฐ การเมืองของสปาร์ตากล่าวว่าเป็นของผู้เสมอภาคเท่านั้นซึ่งเป็นกลุ่มเล็กในท่านกลางมหาชนที่ส่วนใหญ่เป็นทาสมสัจฉิเนี่ยมากกว่าสปาร์ตากล่าวว่า

ระบบการเมืองสปาร์ตากล่าวว่าเป็นระบบผสมผสานหลาภาระแบบเข้าด้วยกัน กล่าวคือ มีระบบราชาธิปไตย ระบบคอมมาร์ชิปไตยและระบบประชาธิปไตย มีการใช้อำนาจเด็ดขาดเบ็ดเสร็จ โดยหมู่คณะ (Totalitarian Rule) ทั้งสังคมมีลักษณะเป็นค่ายทหาร มากกว่าจะเป็นสังคมพลเรือน

เมื่อสิ้นสุดยุคเก่าแก่ สังคมสปาร์ตากล่าวว่าเป็นสังคมที่มีการแบ่งชั้นชั้นเข้มงวดมากเป็น 2 ชั้นชั้น ได้แก่

1. ชนชั้นนักบุญผู้เสมอภาค (Warriors, equals) เป็นชนชั้นขนาดเล็กเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นชนชั้นผู้ปกครอง

2. ประชาชนทั่วไป เป็นทาสมหาลงติดที่ดิน (State serf) มีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัวและไม่ไว้วางใจชนชั้นผู้ปกครอง

ในสังคมแบบนี้ ชนชั้นผู้ปกครองควบคุมทาสมหาลงโดยใช้ความรุนแรงและอำนาจเด็ดขาดบ่ให้ประชาชนกลัวและใช้วิธีการสังหารอย่างเปิดเผยเป็นพิธีใหญ่โตเพื่อให้กลัวทราบ จำ สังคมสปาร์ตากล่าวว่าเป็นสังคมที่ใช้อำนาจเด็ดขาด เป็นสังคมปิด ไม่ส่งเสริมความริเริ่มและความเป็นตัวของตัวเองของประชาชนและเป็นปฏิบัติที่ต้องการความคิดใหม่ที่ล้วนถือว่าอกรือตอกรอย สังคมสปาร์ตากล่าวว่าเป็นสังคมทางานมากกว่าจะเป็นสังคมเสรีชน เป็นสังคมอยู่ๆ โอดเดียว ชาสปาร์ตากล่าวว่าต้องล้าหาญ อุทิศชีวิตเพื่อรัฐและมีวิถีชีวิตเรียบง่าย

ด้วยระบบสังคมเช่นนี้ ย่อมเข้าใจได้ไม่ยากนักว่า เหตุใดสปาร์ตากล่าวว่าไม่สามารถตั้งตนเป็นจักรพรรดิขนาดใหญ่ได้ และไม่สามารถดูแลคุณทาสได้ สปาร์ตากล่าวว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะ

สร้างจักรวรรดิ ด้วยหาดกล่าวว่า การติดต่อกับโลกภายนอกจะทำให้ชาวสปาร์ต้าได้รับอิทธิพล วิถีชีวิตฟูงเพื่อเห่อเหินไฟความสุขทางกาย เป็นอันตรายต่อสังคมสปาร์ต้า การสร้างจักรวรรดิ โดยการกระทำการทางการเมืองที่อาจเปิดโอกาสให้เกิดกบฏขึ้นในแนวหลังได้ ดังนั้น สปาร์ต้าจึง นิยมเจริญไมตรีกับนครรัฐเพื่อนบ้าน บางบุคคลมัย สปาร์ต้าเป็นพันธมิตรและไม่รุกรานซึ่งกัน และกันกับเพื่อนบ้าน เครือข่ายการค้าทางประเทศเช่นนี้เป็นลักษณะธรรมชาติรากฐานแล้วใน นามของสันนิบาตเพโลพอนนีส (Peloponnesian League) ภายใต้การนำของสปาร์ต้าเอง

สปาร์ต้าอาจเป็นแบบอย่างหรืออย่างน้อยก็เป็นเครื่องคลบบันดาลใจของระบบอนเดี้ยง การเมืองเดรีจของเยอรมันนีและอิตาลีในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เพระมีการปกครองระบอบคอมมิชชิปไทยที่ มีสำรวจดับ รัฐและสังคมเป็นเสมือนค่ายทหาร มีเศรษฐกิจปิดกั้นตนเองโดยพึ่งตนเองมากกว่า พึ่งพาปัจจัยสินค้าและบริการจากโลกภายนอก สปาร์ต้าอุทิศทั้งชีวิตเพื่อการทหาร ไม่ประกอบกิจการ อื่นใดนอกเหนือจากนี้ สปาร์ต้าจึงเท่ากับถอนตนเองออกจากกระแสชาติแห่งอารยธรรมตั้งแต่ต้น ศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ. ความรุ่งเรืองจากการค้าในโลกกรีก ไม่มีความหมายสำหรับสปาร์ต้า เพราะสปาร์ต้าห้ามใช้เครื่อง皿มาปั้นทองคำและเงิน สปาร์ต้าจึงมีสังคมแบลกแยกจากโลกกรีก ทว่าเป็นนนครรัฐที่ทรงพลังทางทหาร เป็นที่น่าเกรงขามยิ่ง

นครเอเธนส์ สปาร์ต้าและโกรินท์ มิได้เป็นนนครรัฐที่มีลักษณะทั่วไปของโลกกรีซ ในบุคคลแก่ ทั้งสามนนครรัฐต่างก็เผชิญความขัดแย้งในสังคมระหว่างระบุลชนชั้นสูงกับสังคม มี ปัญหาประชากรเพิ่มและภัยคุกคามทั้งจากภายในและภายนอกนครรัฐ ทั้งสามนครรัฐต่างแก่ ปัญหาด้วยวิธีการอันแตกต่างกัน จึงมีผลลัพธ์แตกต่างกัน นครโกรินท์มีระบบทรราชย์แล้ว ต่อมามีระบบคอมมิชชิปไทย นครเอเธนส์จัดตั้งระบบทรราชย์แล้วต่อมามาเป็นระบบ ประชาชิปไทย นครสปาร์ต้าจัดตั้งระบบคอมมิชชิปไทยทหาร “ผู้สมอภัน” (Egalitarian Military Elite)

เมื่อสิ้นบุคคลแก่ นครโกรินท์เป็นศูนย์การค้า มีระบบคอมมิชชิปไทยของชนชั้นสูง โคลนิมีสมชั่ชาหรือสภากองพลเมืองเป็นที่ปรึกษา นครสปาร์ต้ามีระบบพลเมืองที่นิยมความ เสมอกาคแต่มีระบบคอมมิชชิปไทยทหารและนครเอเธนส์ก็เป็นศูนย์กลางสมือนพื้นฐานแข็ง แกร่งของระบบประชาชิปไทยที่มีความเสมอภาคอย่างเข้มแข็งยิ่ง

คลาสนา

ระบบความเชื่อถือของชาวกรีกป্রากฎลักษณะซ้อนกัน คือ ทวยเทพแห่งเขาโอลิมปุส (Pantheon of Olympus) เพชรัญกับลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกลับ (Mysteries) มหากวีโไฮเมอร์ (Homer) และเซซอຍค์ (Hesoid, ประมาณ 700 ปี ก.ศ.) ได้แสดงเทววิทยาที่มีรูระเบียบแบบแผนและเสถียรภาพ ลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกลับเกี่ยวกับเทววิทยาน้อย ลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกลับมีหัวที่เป็นของความเชื่อพื้นเมืองและมีหัวที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันออก

มหาภาพย์ของโไฮเมอร์ ล้วนบรรณนาคุณลักษณะทวยเทพที่แสดงอิทธิพลของทวยเทพของเมโซโปเตเมีย มหาภาพย์ของเซซอຍค์ได้รับอิทธิพลเรื่องปรัมปราของเทพ (Myth) แบบเมโซโปเตเมีย เรื่องกำเนิดของเอกภพ (Cosmogony) ที่เซซอຍค์เสนอตนนี้มีจืดเป็นด้วยความหมายทางธรรม เขาบรรณนาว่า โลก (Earth, Gaea) ได้เกิดขึ้นมาจากความปั่นป่วนไรรับรูระเบียบ (Chaos) โลกได้ให้กำเนิดแก่สวรรค์ (Heaven, Uranus) แล้วทั้งโลกและสวรรค์ได้สมพงษ์กัน ก่อเกิดบุตรชื่อโครนุส (Cronus) โครนุสได้เป็นใหญ่ปักกรองทวยเทพ มีพระโอรสทรงพระนามว่าเซอุส (Zeus) เซอุสได้พิชิตโครนุสแล้วตั้งตนเป็นพระเทพแห่งความประพฤติสุกต้องดี งาม (God of righteousness) โปรดความยุติธรรมและไม่โปรดการกระทำความผิด ความคิดทางจริยธรรมและความศรัทธาในความยุติธรรมของทวยเทพ (Divine justice) เป็นผลมาจากการเชื่อของเซซอຍค์ที่ว่า พลังแห่งความดีย่อมปักกรองโลก

เทวคากรีกล้วนมีรูปนิมิตเป็นมนุษย์ แสดงเทวนุภาพและความสมบูรณ์แบบ แต่โดยพื้นฐานแล้ว ล้วนทรงเป็นเยี่ยงมนุษย์ทั้งกายและใจ พระจิริยัตรมีทั้งประเสริฐสุคและชั่ว ร้ายเยี่ยงมนุษย์ปุดุชน ตำนานเทพนิยาย (Myth) ตามคติโไฮเมอร์ล้วนตรึงตราผูกมัดไว้ผู้คนในนครรัฐทั้งหลายให้มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางความเชื่อถือ แม้ว่าจะดำรงความเป็นนครรัฐที่เป็นอิสระ เป็นมิตรหรือเป็นศัตรูกัน ตำนานเทพนิยายลายภาพแห่งวีกรรมตราริ้งใจชาวกรีกและแสดงพลานุภาพแห่งทวยเทพ ตำนานเทพนิยายบรรณความเป็นมาของโลกที่เป็นอยู่และที่ควรจะเป็น บรรณสารภาพสิ่งของสังคม ประวัติบุคคลและสถานที่ทุกแห่งทุกมุม ตำนานเทพนิยายจึงล้วนส่งเสริมสนับสนุนอำนาจอันชอบธรรมของเจ้าตัวเพียงไม่ใช่จะเป็นประเพณีสังคม การเมืองหรือประเพณีทางศาสนา

คำานานเทพนิยายมีได้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนແປรูปมิได้ คำานานเป็นเครื่องมือของราชวงศ์ในการอธิบายให้เหตุผลเรื่องความเป็นมาของโลก บุคลิชเก่าแก่ยังคงนับถือคำานานเทพนิยายมากและได้ใช้ประโภช์เนกอนันต์จากคำานานเทพนิยายอย่างเป็นอิสระยิ่ง ชาวกรีกไม่มีความผูกพันกับคติวิรชนของมหาพาย ชาวกรีกวิพากษ์คติวิรชนและค่านิยมของนกรบชนชั้นสูงเมื่อครรษฐ์เจริญขึ้น ชาวกรีกประสบความสำเร็จในการยุติความขัดแย้งไม่ตรงกันด้วยการสร้างความเชื่อถืออันหลากหลายให้มีเอกภาพ ด้วยการคิดริเริ่มตั้งพิธีกรรมและการเฉลิมฉลองเพื่อประสานทวยเทพแห่งเขาโอลิมปุสเข้ากับลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกซึ้ง นับแต่นั้นมา การนับถือบุชาสรรพเทพ (Pantheism) มีระบบระเบียบแบบแผน เทพเจ้ากรีกมี 3 ประเภท ได้แก่

1. ทวยเทพแห่งเขาโอลิมปุส (Olympus, เทือกเขาบนคาบสมุทรโอลิมปิก, Olympic, ในภาคเหนือของกรีซ อยู่ระหว่างคินเดนเทสชาลี, Thessaly กับมาเซโดเนีย, Macedonia) เป็นที่เคารพนุชของชาวกรีกทุกหนแห่ง
2. ทวยเทพแห่งนครรัฐ ทุกนครรัฐมีลัทธิพิธีสำหรับเทวศาตราและองค์โดยเฉพาะ และมีพิธีกรรมแตกต่างกัน
3. พระเทพแห่งนครรัฐ เป็นเทพยาดาประจำนครรัฐนั้น ลัทธิพิธีบูชาพระเทพถือเป็นลัทธิพิธีที่เป็นทางการของนครรัฐ (State cult)

ชาวกรีกไม่มีคำานานเทพนิยายฉบับหลวง คำานานเทพนิยายมีหลากหลายหัวไว ไม่มีผู้ใดหมุนเเต่ดูผูกขาดการเข้าถึงทวยเทพ ทวยเทพเป็นของชาวกรีกทั้งปวง

ในสมัยระบบราชบัปปิตย มีการตั้งพิธีบูชาเทวศาไนเขตพระราชฐาน แต่เมื่อพระราชอำนาจถูกคลอง ผู้มีหน้าที่ตั้งพิธีกรรมคือพนักงานผู้ปกครอง (Magistrates) ผู้ตั้งตนเป็นพระพิธีบูชาทวยเทพและการเฉลิมฉลองลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกซึ้งมีปรากฏสมำ่เสมอ พระทั้งหลายหายมิได้เป็นนักบัวช ผู้ตั้งตนเป็นพระส่วนใหญ่คือ ผู้นำผู้ปกครองและผู้นำทหาร ไม่มีกลุ่มใดผูกขาดหน้าที่บูชาเทวศาตราแต่กลุ่มเดียว สถานที่เช่นสรวงบูชา มีทุกหนแห่ง ทั้งในที่สาธารณะและตามเคหสถาน อาจจะกล่าวได้ว่า ความเชื่อถือของชาวกรีกไม่ได้พัฒนาเป็นศาสนาอย่างแท้จริง เพราะพระไม่ได้กำหนดพระวินัยและคำสอน ไม่มีการบังคับใช้พระวินัยและการเผยแพร่หลักธรรมแต่อย่างใด ความเป็นอิสระเป็นตัวเป็นตนของครรษฐ์เองย่อมเป็นเหตุผล

เพียงพอให้เข้าใจได้ เพราะศาสนจักรที่มีการขัดตัวเป็นองค์กรสถาบัน มีคณะกรรมการ มีพระธรรมคำสั่งสอน ย้อมจะทำให้ศาสนจักรมีอำนาจขึ้นมาท้าทายอำนาจครรช์ได้อย่างแน่นอน

ชาวกรีกเช่นไห้วังสรวงเทวตาเพื่อความเป็นสิริมงคล หวังให้ทวยเทพเป็นที่พึ่งทางใจให้บรรเทาความทุกข์ทางกายและใจ และหมายอำนาจเป็นปาฏิหาริย์คลับนดาลให้ตนสมหวังแล้วตั้งพิธีแก้บน ชาวกรีกนั้นถือว่า ทวยเทพทรงเป็นอมตะ ทรงฤทธานุภาพ สามารถที่จะแทรกแซงกิจการของมนุษย์ได้ แต่ชาวกรีกไม่ได้นับถือบูชาทวยเทพมากถึงขนาดถวายอุทิศสรรพสิ่งและอภิสิทธิ์ลื้นเหลือแก่เทวा�ลัยและปากป้องคุ้มครองทวยเทพ โดยทั่วไปแล้ว ความเชื่อถือเป็นเรื่องส่วนบุคคลและมีความสัมพันธ์กับนิรรัฐโดยเป็นแง่มุมพิเศษของวิถีชีวิตสังคม ชาวกรีกไม่มีความเชื่อถือเหมือนกันทั้งแผ่นดิน แม้แต่การบูชาเทพเจ้าองค์เดียวก็ยังมีลักษณะแตกต่างกันทุกหนแห่ง ชาวกรีกไม่มีหนังสือหรือคัมภีร์เกี่ยวกับความเชื่อถือเลย

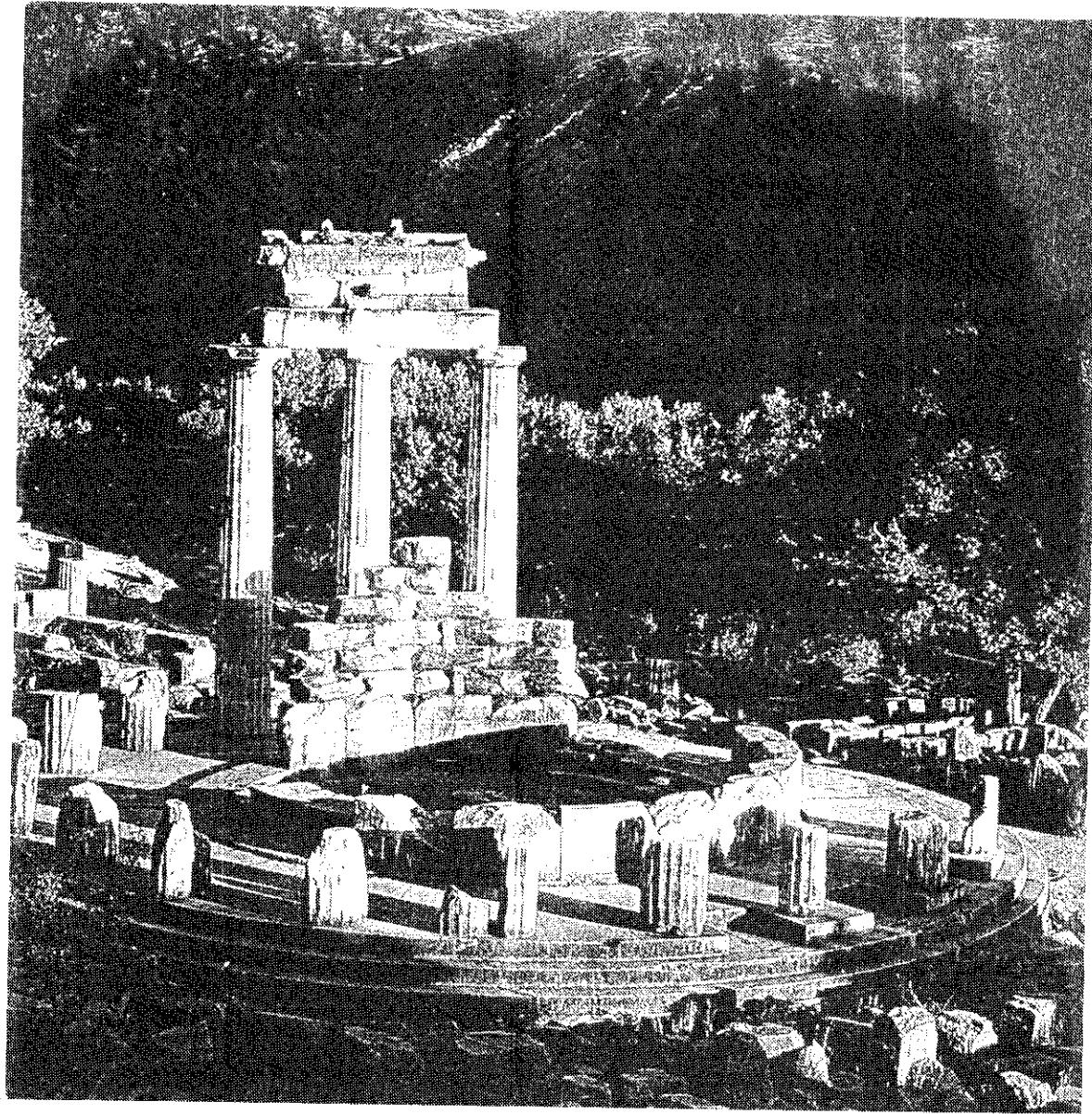
เทวালัย (Temple) ที่ชาวกรีกสร้างขึ้นมา ไม่มีจุดประสงค์ให้เป็นสถานที่ประกอบพิธีบูชา หากแต่เป็นที่ประดิษฐานเทวรูป ชาวกรีกไปเทวालัยด้วยกิจส่วนตัว หรือกิจทั่วไปหรือในโอกาสที่มีเทศกาลงงานแต่เฉลิมฉลองไปเทวालัย สถานที่บูชากลางแจ้งมีความสำคัญกว่าเทวालัย เพราะมีการประกอบพิธีฆ่าสัตว์บูชาบัญชามเพื่อบาเรอเทพเจ้า สถานที่เช่นนี้อยู่บนเอโตรโพลิส ต่อมานักการล้อมปริมณฑลอยู่ภายนอกในเขตเทวालัย ประมาณ 700 ปี ก.ค.ศ. ลักษณะด้านแบบชั้นครู (Classic Form) ของเทวालัยคือ เทวะลัยสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมดอริก (Doric, คือแบบของนครคอริส, Doris) ประกอบด้วยห้องรูปไข่หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีหลังคาลาดและล้อมรอบด้วยเสา เทวะลัยจะหันหน้าให้เห็นครรช์ไว้ระหว่างห้อง และแสดงให้เห็นว่า ชาวกรีกมีความสามัคคีกันมากน้อยเพียงใด เทวะลัยถือเป็นอาคารขนาดใหญ่ เสมือนอนุสรณ์สถานของมวลมนุษยชาติมากกว่าจะเป็นอนุสรณ์สถานหรือสถานที่ถวายอุทิศแด่ทวยเทพ นครรูปเป็นผู้บริหารลักษณะพิธีและเทศกาลงงานริ่นเริงเฉลิมฉลองเทพเจ้า นครรูปต้องการให้ผู้คนมาร่วมงานมาก ๆ ผู้คนมาร่วมงานมากเป็นเครื่องแสดงว่า ผู้คนเห็นนครรูปมีความหมายสำคัญและแสดงความเป็นปีกแห่งของครรช์

ชาวกรีกนับถือศาสนาด้วยความรื่นเริงบันเทิงเริงรมย์มากกว่าด้วยความครรชากำกับกล้าในทวยเทพ เมื่อตั้งพิธีบวงสรวงสรวงเทวตา ผู้คนจัดการเลี้ยงอาหารที่เหลือที่เป็นเครื่องเช่น แม้แต่สัตว์ที่ถูกฆ่าบูชาบัญชาม เป็นการผสมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับทวยเทพ งานเทศ

กานสำศักษุที่หมายถึงพระเกิรติคุณเพพเจ้าองค์สำศักษุ มีขบวนแห่ใหญ่โต แห่งกีฬาและมีการเลี้ยงรื่นเริง งานเทศกาลของกรีซมีทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่น ถึงระดับครรภู และทัวทึ้งแผ่นดินกรีซ งานเทศกาลใหญ่ที่สุดก็อ งานเทศกาลเดลิมพระเกิรติเพพเจ้า宙ส์ที่ทิราโนโอลิมปี (Olympia, ทิราโนโอลิมปี, อีโล) โบคุณเดลูหอบโภชันนี(สะวันคอก) ซึ่งมีมาตั้งแต่ยุคทองสำริด และงานใหญ่เดลิมพระเกิรติเพพเจ้าโพลโล (Apollo) ที่นกรเดลฟี (Delphi) ชาวกรีกทุกหน แห่งจะนำร่วมงาน ละเวะความสัมพันธ์โดยตรงไว้ในป้องหลัง ทิราโนโอลิมปีและนครเดลฟีเป็นดินแดนที่เป็นกลาง สามารถเข้าชมงานเทศกาลและการแข่งขันกีฬาร่วมชาวกรีกเข้าด้วยกัน (Pan Hellens)

นครเดลพีมีงานเทพกาลรื่นเริงเฉลิมพระเกียรติเทพเจ้าพ่อโภ เทพเจ้าองค์นี้ทรงเป็นเทพแห่งคนดี รัฐศิลป์และเวชกรรม ทรงเป็นพระเทพพยากรณ์ นครเดลพีขึ้นชื่อในด้านพยากรณ์ อพօลໂໂສຕິຈ້າທຽງໃນຮ່າງຂອງຫຼາຍ ພລເມືອງເປັນຜູ້ຕັ້ງຄໍາດາມທຸກຄາມອພօລໂໂລຳໜ່າງສະວົງສະຫຼຸງ ພລເມືອງໄຫວ່າງແບ່ງຕົ້ນໃຫຍ່ເປົ້າມາຈະອະນຸມາດຕະກະເກຣະວູ ສອນໃຫ້ວາງກີກແສວງຫາກຮັກຢາພຣນູຊຣຍ໌ຈາກຄວາມສົດທີ່ໄດ້ຂ່າຍຄຸນຕາຍ ອພօລໂໂລຳທຽງປະສານຮອຍຮ້າວແກ່ພລເມືອງ

งานทฤษฎีเรื่องของนิครเคลฟีมีการแสดงคุณทรี ประกวดวรรณกรรมและการแบ่งกีพาที่เรียกว่า พิทีนเกนส์ (Pythians) การกีพามีทุก 4 ปี โอลิมปิกเกนส์และพีเทียนเกนส์เป็นพลังแข็งแกร่งในการหล่อหตุลน้ำใจกรีกให้มีความรู้สึกเป็นชาวกรีกที่มีวัฒนธรรมและความเชื่อถือ การกีพาที่เกิดจากถุปะสงค์ทางความเชื่อถือนั้น ได้กล้ายเป็นพลังอันยิ่งใหญ่และปัจจัยสำคัญในวิธีชีวิตของกรีก ศาสนาเป็นเพียงพลังและปัจจัยรองของการแบ่งกีพา

เทวสถานที่นิครเดตปี
ที่ตั้งพืชีเกพพยากรณ์ เทพลงร่างทรงส้าพรหมจาริณี

ศาสนากองกรีซเป็นรื่องของพิธีกรรมมากกว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อถือ ชาวกรีกไม่ต้องการพปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ใดเป็นพิเศษ หรือยึดถือคุณธรรมใดโดยเฉพาะในการดำเนินชีวิต ชาวกรีกไม่ต้องเคร่งครัดกับการใช้ชีวิตสุภาพ ลักษณะพิธีไม่ได้ตั้งกฎเกณฑ์ความประพฤติใด ๆ สังคมกรีกไม่มีสถาบันของศาสนา พระทั้งหลายชายมีหน้าที่รักษาดูแลเทวាណและทรัพย์สินของเทวាណและตั้งพิธีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีใช่ว่าศาสนาทั้งปวงของกรีซมีความหมายเหมือนกับโครงการสร้างของครรภ์ เทศกาลงานรื่นเริงถือว่าสำคัญน้อยกว่าพิธีกรรมในครอบครัว ชาวกรีกมีโลกส่วนตนที่ข้องเกี่ยวกับลักษณะพิธีและคำสอนอันลึกที่ล้วนให้คำมั่นที่จะช่วยให้ชาวกรีกหลุดพ้นจากความทุกข์และให้คำมั่นถึงชีวิตหลังความตาย ศาสนาและลักษณะพิธีไม่เคยถูกโครงการสร้างของครรภ์กลืนกิน เสมือนนครรภ์ได้ย่ออย่างศาสนานา ศาสนาเป็นบทบาทสำคัญต่อการสร้างเทวាណและสร้างสรรค์การละครบ ศาสนาของปวงชน (Public Religion) สำคัญเหนือความศรัทธาและพิธีใด ๆ ก็ตามซึ่งประสบความสำเร็จในการต่อต้านอำนาจปกครองของครรภ์

ปรัชญา

เมื่อกรีซปราศจากศาสนาจกร ผู้นำผู้ปกครองตั้งพิธีทางศาสนาเสียเอง กรีซก็ไม่มีคณะบุคคลทรงกฎหมายปัญญาทางศาสนาที่จะประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ประชาชน คำダメาทางโลกแห่ายกีบวกกับคุณลักษณะของโลกและคุณลักษณะเหนือธรรมชาติ (Supernatural) ประเภทสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เวทมนตร์คถาและอภินิหารล้วนไม่มีคำตอบสำหรับพลเมือง แต่โดยอุปนิสัยแล้วชาวกรีกเป็นคนกระตือรือร้นไฝเรียนรู้ ช่างสังเกตจดจำ ชาวกรีกจึงนิยมໄต่ถามสอบถาม (Inquire) มีประเพณีนิยมเรียนรู้ศิลธรรมจรรยาและประวัติศาสตร์ ชาวกรีกสนใจที่จะใช้หลักเหตุผลในการเรียนรู้กำเนิดของเอกภาพและมวลมนุษยชาติมากกว่าจะแสวงหาคำตอบจากเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปรัชญาธรรมชาติ (Natural Philosophy) นี้ถือกำเนิดขึ้นในบรรดานครรภ์ของไอโโอนีย (Ionia, ชายฝั่งทะเลของอเมริกาเหนือ) ชาวไอโโอนียชั้นเรียนรู้โลกมนุษย์ด้วย โดยเฉพาะเรื่องพลังอำนาจและข้อจำกัดของจิตมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม

ชาวไอโโอนียได้เรียนรู้คาราศาสตร์ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์จากเมโสโปเตเมียโดยเฉพาะจากนานาประเทศ แต่ไม่ได้เพียงแต่สังเกตและจดบันทึกเพื่อคิดไตรตรองหลายแง่มุมซึ่ง

เป็นการคิดคาดหมายความจริง (Speculate) เท่านั้น หากแต่ต้องการอธิบายอย่างเป็นไปโดยธรรมชาติตามหลักเหตุผลด้วย ชาวไอโวเนียนเป็นกรีกกลุ่มแรกที่คิดตามแนวทางนี้ (Speculative thought) ศาสนา เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่มีบทบาทโดยตรงในกระบวนการคิดเช่นนี้ซึ่งเป็นกระบวนการคิดแบบใหม่

แม้ชาวไอโวเนียนยังสนใจเรียนรู้เทววิทยาแบบโอลเมอร์ ซึ่งเป็นศาสตร์เกี่ยวกับชาตากรรมที่ไว้วางใจความเมตตาต่อมนุษย์และเกี่ยวกับการคิดไตรตรองเรื่องการควบคุมเทพเจ้าและมวลมนุษย์ แต่ชาวไอโวเนียนทดสอบทึ่งทวยเทพ นักคิดชาวไอโวเนียนปฏิรูปเทววิทยาแบบโอลิมปัสโดยเห็นว่าเอกภพมีหลักเกณฑ์ (Lawful) ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้เข้าใจเอกภพได้ ทฤษฎีของปรัชญาธรรมชาติแบบไอโวเนียนกำหนดว่า เอกภพประกอบด้วยสาระ 4 (Substance) ได้แก่ ไฟ ลม ดินและน้ำ จิต (Spirit) และวิญญาณ (Soul) ล้วนอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ ธรรมชาติ และเอกภพย่อมอยู่ในบังคับของกฎธรรมชาติ ถ้าเรียนรู้เข้าใจกฎธรรมชาติได้ ก็จะรู้จักและเข้าใจเอกภพ กฎธรรมชาติจึงเป็นกุญแจไขเปิดให้ค้นพบเอกภพ กฎธรรมชาติก็เสมือนกฎเกณฑ์ของนครรัฐ กฎหมายที่มีความยุติธรรมเท่านั้นจึงจะสามารถปกคล้องประชาชนได้ นครรัฐอยู่ทรงกлагะระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

บรรดานักคิดชาวไอโวเนียนเป็นผู้ขันนำยุคการสังเกต และนักยกน้ำหนักที่จะทดสอบ มักรวบรวมข้อมูลแล้วสร้างร้อยกันขึ้นเป็นทฤษฎีที่กำหนดของค์ความรู้ทั่วไป (General theories) นักคิดที่สำคัญได้แก่ ทาเลส อะแนกซีมานเดอร์ เฮราคลิทุส และอะเนกซีเมเนส

ทาเลสแห่งมีเลตุส (Thales of Miletus, ประมาณ 625/600/585 ปี - 547 ปี ก.ศ.)

เขาเรียนคณิตศาสตร์และคาราศาสตร์จากชาวบ้านิโคน และเรียนเรขาคณิตจากอียิปต์ เขายืนยันว่า องค์ประกอบหลักหรือธาตุ (Basic element) ของเอกภพคือ น้ำ เขายืนว่า เหตุการณ์ทั้งหลาย (Events) ล้วนเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ (Natural phenomena) ที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ เช่น การเกิดสุริบราสและจันทรbras เขายังคิดว่า เหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์ขึ้น วิธีการคิดของทาเลสคือจุดเริ่มต้นของกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method)

อะแนกซีมานเดอร์ (Anaximander, ประมาณ 500 ปี ก.ค.ศ.)

เขาถือว่า สาระ (Substance) เป็นต้นคือสาร (matter) สารเป็นนิรันดร์และทำลาย มิได้ องค์ประกอบหลักหรือธาตุของเอกพประศาจากของเขต หรือปราสาจากจุดหมายปลายทาง เอกพเป็นบางสิ่งบางอย่างที่มีภาวะที่ไม่มีขอบเขตจำกัดและถูกทำลายมิได้ โลกอยู่ คว้างในความว่างเปล่า รากษาความสมดุลไว้โดยรักษาระยะห่างจากทุกสิ่งอื่น ๆ ในจักรภาพ มวลมนุษย์วิพัฒนาการตามธรรมชาติจากองค์สภาพที่ต่างกันนั้น อะแนกซีมานเดอร์เป็นนักคิดที่ชั้นกลางที่สุดก่อนยุคคลาสิก เขายังคงที่มีความคิดเริ่มแบบต้นแบบ เป็นคนแรกที่ใช้มโนทัศน์ทั่วไป (General concept) ซึ่งเป็นแก่นแท้ของความคิดที่เป็นนามธรรม ไม่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และเป็นความคิดที่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส (Abstract thought)

ไฮราคลิตุส (Heraclitus, ประมาณ 540/536/500 ปี - 480 ปี ก.ค.ศ.)

เขาเห็นว่า องค์ประกอบหลักคือ "ไฟ" โลกไม่มีการเริ่มต้นและการสิ้นสุด จักรภาพเป็นนิรันดร์ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่สามารถกำหนดได้ ไฟร้อนเร่าลุกเป็นเพลิง บัดเดียวดับพลัน เอกพหลอมละลาย ไฟลุกไปมาเสมอ เอกพอยู่กับโลก สรรพสิ่งล้วนอยู่ในภาวะแปรเปลี่ยน (Becoming) เสมอ มิได้อยู่ในภาวะมีอยู่เป็นอยู่ (State of being) ความเปลี่ยนแปลงเสมอเป็นไปตามครรลองตามบุญตามกรรม ความตึงเครียดของระเบียงเอกพ (Cosmic Tension) ระหว่างเสถียรภาพกับการหลอมละลาย ไฟลุกไปมา (Flux) มีกฎเกณฑ์ที่มนุษย์สามารถใช้หลักเหตุผลกำหนดรู้ได้ เอกพมีหลักเหตุผลในตัวของมันเอง ไฮราคลิตุสเชื่อว่า เขายังเข้าใจการกระทำในสังคมได้ โดยตรวจสอบค่าน้ำหนักความคิดความรู้สึกภายในซึ่งอยู่ เมืองหลังพฤติกรรม เขายังคงที่จะยึดมั่นในความคิดความรู้สึกภายใน ประชญาของไฮราคลิตุสได้ทำให้เกิดวิธีการกำหนดรูปแบบของการ โต้แย้งและการ โน้มน้าวจูงใจ โดยใช้หลักเหตุผล (Logic) เป็นสำคัญ

อะแนกซีเมเนส (Anaximenes, ประมาณ 545 ปี ก.ค.ศ.)

เขาถือว่า องค์ประกอบหลักหรือธาตุหลักของเอกพคือ ลม (Air) โดยเนื้อแท้แล้ว ประชญาธรรมชาติแบบ "ไอ" โอบนิยได้พยากรณ์ถ้วนถี่กว่า เอกพควรประกอบด้วยอะไร โลกกรีซ

เองมิได้เห็นคล้อยตามไปโดยสิ้นเชิง ดังปรากฏว่า มีนักคิดอีกกลุ่มเห็นเป็นตรงกันข้าม นำโดย ปีทากรอรัส (Pythagoras, ประมาณ 525 ปี ก.ศ.) สำนักปรัชญาของกลุ่มปีทากรอรัส (Pythagorean School) ซึ่งชื่อลือเลื่องมากในอิตาลีและเกาะซิซิลี ปีทากรอรัสเป็นนักปฏิรูป ศาสนาผู้บรรณาจาร์ทำให้ความวิญญาณบริสุทธิ์หมัดดจ โดยแสร้งหาองค์ความรู้ การอดอาหาร และการนิยมบำเพ็ญพรตเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ (Asceticism) กลุ่มของปีทากรอรัสปฏิรูป ศาสนาในขอบเขตของลัทธิออร์ฟิส (Orpheus) คิดว่าได้พัฒนาหลักความเชื่อดื้อของ กรีซซึ่งมีลักษณะซ้อนเป็นคู่คือ ลัทธิพิธีและคำสอนอันลึกลับให้กลับกลายเป็นปรัชญา นั่ตกรรม ของกลุ่มปีทากรอรัสคือ การเห็นความสำคัญว่า องค์ความรู้และวิทยาศาสตร์เป็นเส้นทางหลุดพ้น จากความทุกข์ (Salvation) แต่วิธีการแสร้งหาความศักดิ์สิทธิ์เป็นการส่วนตนนั้น โดยพื้นฐาน แล้ว ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่นักปรัชญาต้องการให้ต่อพลเมือง เพราะเป็นการละทางโลก ไปสู่ทางธรรม เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบแบบแผนทางโลกของครรภุที่ควบคุมชีวิตพลเมือง โดยสิ้นเชิงอยู่แล้ว

สำนักปรัชญาปีทากรอรัส มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของกรีซมากในด้านของการที่ บุคคลดีนرنที่จะแสร้งหาความศักดิ์สิทธิ์ส่วนตนและต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์ มีความ พยายามมิใช่น้อยที่จะติดต่อกับแพทย์และปรารถนาที่จะเป็นอมตะ ความคิดปรารถนาดังกล่าว ล้วนเป็นเรื่องที่ทางโลกคือ นครรุ่ง ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ได้ ต้องพึ่งพาปรัชญาของปีทากรอรัส เป็นเครื่องนำทาง ปีทากรอรัสจึงเป็นผู้ที่รับประทานศาสนานะและปรัชญาให้เข้ากับวิถีชีวิตเป็น เนื้อเดียวกัน อีก 200 ปีต่อมา ปรัชญาของปีทากรอรัสยังมีอิทธิพลต่อกลุ่มนักปรัชญาเอลีติก (Eleatics) และกลุ่มเอมเปโดคลีส (Empedocles) ในอิตาลีและมีอิทธิพลต่อเพลโต (Plato) แห่งเอเธนส์ด้วย ปีทากรอรัสเป็นนักปรัชญาล้ำยุคสมัยของตนมาก เพราะปรัชญาเป็นวิถีชีวิต หนึ่งในยุคไฮเดลเบนนิก (Hellenistic Age, ราวหลัง 323 ปี ก.ศ.) เท่านั้น

ปรัชญาลายเป็นเรื่องสำคัญของวัฒนธรรมกรีกในยุคสมัยที่การจำกัดขอบเขตตน เองอย่างเข้มงวดของนครรุ่งเริ่มได้แปรเปลี่ยนเป็นการที่นักปรัชญาสืบทอดการพัฒนาอารยธรรม กรีกต่อไป

สังคม : วิธีชีวิตแห่งความเริงรرمย์

เมื่อสิ้นยุคกรีซเก่าแก่ นครรัฐเติบใหญ่เต็มที่ การแปรรูปองศรษฎกิจและการเมืองได้ปูพื้นฐานให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของภูมิปัญญาโดยการขยายชนชั้นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น พร้อมกับความมั่งคั่ง ทำให้ชาวกรีกมีวันเวลาเหลือเพื่อเพียงพอที่จะคิดและสร้างสรรค์กิจกรรมการรู้หนังสือและความภาคภูมิใจในนครรัฐ ได้เปิดโอกาสให้ชาวกรีกมีบทบาทเข้าร่วมในการอบรมทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม อีกทั้งการค้าและการติดต่อกัน ได้ทำให้มีผู้คนไปมาหาสู่กันและถ่ายทอดความคิดและความรู้ต่อ กันในโลกกรีซ เสมือนปูยุทธิ์เสริมสร้างความรู้และภูมิปัญญาแก่ปัญญาชนและช่างศิลป์อย่างไม่เคยปรากฏก่อน

1. ภาระมณี

โลกกรีซเข้มงวดกวดขันบทบาทของเพศและเรื่องเกี่ยวกับเพศมาก หญิงสาวใหญ่ไม่มีบทบาทในที่สาธารณะในวิธีชีวิตของชุมชน บุรุษควบคุมหญิงไว้ให้เป็นมารดา เป็นภรรยา ที่อยู่ในโถวทามากกว่าจะเป็นหุ้นส่วนชีวิตหรือเป็นกัลยานมิตร หญิงที่โลกแล่นในสังคมโลกภายนอก คือ ทาสและโสเภณีผู้มีหน้าที่เป็นนางบำเรอรับใช้บุรุษตามงานเลี้ยงงานรื่นเริง สังคมกรีกไม่ประณามหมายเหยียด ไม่สงสัยกังขาเรื่องการผ่าทางกแรกเกิด เรื่องโสเภณีและการกดขี่ทางเพศหญิงและทาสเด็กผู้ชาย กรีซมีบันติธรรมมากต่อเรื่องเพศ คือ การมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม (Bisexuality) การมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน (Homosexual) และการมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม (Heterosexual) การมีเพศสัมพันธ์ได้ทั้งสองเพศ (Bisexuality) เป็นเรื่องปกติธรรมคามากในสังคมกรีก แม้ว่าการมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน และการมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงกันข้ามจะไม่มีลักษณะเหมือนสังคมในยุคใหม่ บุรุษกรีกนิยมเลี้ยงเด็กหนุ่นไว้บำเรอตนเอง เสรีภาพทางภาระมณีเป็นของบุรุษโดยแท้

2. การกีฬา

นอกจากเรื่องภาระมณีแล้ว สังคมกรีกเป็นสังคมที่นิยมความบันเทิงเริงรرمย์ ความบันเทิงอีกประเภทหนึ่งคือ การกีฬา กีฬาทำให้ร่างกายแข็งแรง เป็นกำลังสำคัญของนคร

รัฐ นครรัฐทั้งหลายล้วนส่งเสริมการกีฬา มีสนามกีฬา (Gymnasium) ทั่วไป เป็นสถานที่ชุมนุมผู้คนสังสรรค์กัน ชาวกรีกถือกีฬาเป็นเรื่องจริงจังมาก นักประษฐ์ราชบัณฑิต กวีและรัฐบุรุษล้วนยกย่องการกีฬา ขัยชนะจากการแข่งขันกีฬามีความหมายสำคัญยิ่ง ให้ญี่หนือความสำเร็จ อื่นใดของมนุษย์ ชาวกรีกจัดการแข่งขันกีฬาเป็นล้วนหนึ่งของงานเทศกาลรื่นเริงเพื่อเฉลิมพระเกียรติเทพเจ้าและแสดงความยิ่งใหญ่ของผู้ชนะกีฬา การแข่งขันกีฬาที่สำคัญคือ โอลิมปิก เกมส์ เริ่มต้นเมื่อ 776 ปี ก.ศ. มีการแข่งขันทุก 4 ปี กีฬาสำคัญที่สุดคือ วิ่งสู่ 192 เมตร (Stade) ต่อมานมายปล้ำ วิ่งแข่ง ชกมวย นักกีฬาของโอลิมปิกเกมส์แข่งขันกันโดยมีกาขันเปลือยเปล่า หลุยส์กรีกมีเกมส์โอลิมปิกเพื่อถวายอุทิศแด่พระแม่ Hera (Hera) พระมเหศีในพระเทพเชอุต หลุยส์รวมชุดทูนิกส์ (Tunic) ลงแข่งกีฬา กีฬาเป็นความบันเทิงที่อันตรายบรรดาคนนักกีฬาแข่งขันกันเพื่อชนะเท่านั้นเพื่อให้ได้ส่วนของกุญแจในมงกุฎหรือใบคลอเรล (Laurel) การประชัยถือว่าเป็นการเสียเกียรติในโลกกรีซเลยที่เดียว ผู้แพ้มักจะยอมตายดีกว่าอยู่ การแข่งขันถึงขนาดอาชณะแม้ถึงตาย ชาวกรีกยกย่องเชิญชวนพำนักผู้ชนะเท่านั้นให้ได้รับชื่อเสียงเกียรติยศและทรัพย์สินเงินทองเป็นรางวัล ผู้ชนะจะมีนาฬิกาที่สุดในครรภ์เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี ถ้าผู้ชนะยิ่งใหญ่มาก ชาวกรีกจะยกย่องผู้ชนะนั้นเป็นวีรบุรุษและยกเข้าเป็นเทพเพื่อบูชาเลย กวีร่ายโคลงร้องคำนำเสด็จคุณผู้ชนะ ชื่อของวีรบุรุษผู้เป็นเทพจะใช้เป็นเกณฑ์กำหนดระบบพื้นฐานของการกำหนดวัน เช่น “3 ปี ภายหลังเอพิเตลิดัส (Epitelidas) ชนะวิ่งสู่ 192 เมตร” เป็นต้น

การแข่งขันกีฬาเป็นการแข่งขันความสามารถในมวลหมู่นักกีฬาและเป็นการแข่งขันกันในมวลหมู่นกรัฐด้วย การแข่งขันจึงมีความหมายสำคัญยิ่งขาดสำหรับนักกีฬาและนกรัฐ มีการฝึกกีฬา จ้างครูฝึก (Coaches) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตนักกีฬาลือชื่อของนกรัฐอีกด้วย แต่ก็มีการเฉพาะแสวงหานักกีฬาจากทุกหนแห่งให้เข้าแข่งขันในนามของนกรัฐ ชาวกรีกกล่าวไว้ในเพลงกีฬามาก การกีฬาจึงไม่ได้เป็นเครื่องบันเทิงเริงร่าและส่งเสริมสุขภาพเท่านั้น หากแต่ยังถือได้ว่า การกีฬาเป็นอาชีพทรงเกียรติยิ่งของโลกกรีกด้วย

3. อักษรศาสตร์

บุคคลแก่ได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งกวีนิพนธ์ (Lyric Age) คำยเป็นยุคทองของวรรณกรรมแสดงชีวิตอันรุ่งโรจน์ของนครรัฐทั้งหลาย โดยเฉพาะอเชนส์และสปาร์ต้า ชาวกรีกสร้างสรรค์วรรณกรรมมณฑลจากภาษาศิลป์โดยแท้ ชาวกรีกรับแบบอย่างระบบการเขียนแบบฟินีเชียนในศตวรรษที่ 8 ก.ค.ศ. ทำให้อักษรเซมิติกส์ (Semitics) ออกเดียงได้และเพิ่มตระจันภาษากรีกมีลักษณะเป็นภาษาศิลป์ด้วย การพัฒนาภาษาเข่นนี้มีจุดมุ่งหมายใช้ภาษาเป็นการส่วนตัว ใช้จดบันทึกข้อมูลส่วนตัว เช่น จดบันทึกทรัพย์สินเพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ จดบันทึกคำสาด บทเพลงและจดบันทึกเป็นตำราใช้ในพิธีกรรม และแต่งวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง ในด้านกวีนิพนธ์นี้ ชาวกรีกแสดงความเป็นตัวตนได้เต็มที่ วรรณกรรมกรีกในยุคกรีซแก่แก่มี 3 ประเภท คือ มหาภाय์ กวีนิพนธ์และบทละคร

วรรณคดีกรีกมณฑลได้ถือกำเนิดขึ้นในยุคกรีซแก่แก่ มหากวี荷梅尔 (Homer) ได้แต่งมหาภाय์เรื่อง *Iliad* และ *Odyssey*²

มหาภाय์ *Iliad* เป็นเรื่องมหาภูทั่วห่วงนครไมซีนีกับนคร特洛ย (Troy) ของชนชาติ Semites เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตามข้อพิสูจน์จากการขุดค้นนคร特洛ยระหว่าง ค.ศ. 1870-1890 หลักฐานทางโบราณคดีพิสูจน์ว่า นครไมซีนีได้ทำลายนคร特洛ยเมื่อประมาณ 1,250 ปี ก.ค.ศ. ซึ่งเป็นยุคเรื่องอำนาจของนครไมซีนี *Iliad* เป็นหลักฐานประวัติศาสตร์กรีกโบราณได้เป็นอย่างดี เพราะถ่ายทอดชีวิตสังคม วิถีชีวิตของเจ้าและขุนนาง ไม่มีเรื่องส่วนใดเกี่ยวกับนครรัฐเลย วรรณกรรมประสานเนื้อเรื่องของสังคมที่เต็มไปด้วยความดุร้ายเข้ากับความหาญกระซิ่งการกระทำการสังคม แสดงความรู้สึกฐานแรงด้วยความเที่ยงแท้แน่นอนอย่างน่าโศกเศร้าของความตายและความหนีไม่พ้นของโชคชะตา วีรชนใน *Iliad* และ *Odyssey* ต่อสู้

² ศึกษาราชการแต่งมหาภाय์ 2 เรื่องนั้นยังไม่มีข้อยุติ สันนิษฐานกันว่า น่าจะแต่งเมื่อศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ. ปัจจุบันมีข้อสันนิษฐานว่า ผู้แต่ง *Odyssey* น่าจะเป็นผู้อื่น แต่ยังสืบกันมาไม่ยุติว่าเป็นผู้ใด ดู Oxford Illustrated Encyclopedia, Volume 3, 1988 ed., s.v. "Homer."

เพื่อกิตติศัพท์ความรุ่งโรจน์และประโภชน์อเนกอนันต์ มหากาพย์ถ่ายภาพสภาพของมนุษย์ในสังคมกรีก

มหากวีอิกผู้หนึ่งคือ เอซอยด์ (Hesoid, ประมาณ 700 ปี ก.ค.ศ.) ท่านผู้นี้แต่งบทกาพย์ 2 เรื่อง คือ *Works and Days* และ *Birth of Gods* พรรณนาชีวิตของสามัญชนและมีส่วนที่เป็นตำนานเทพนิยาย เป็นการถ่ายทอดอดีตในอุดมคติของตำนานปรัมปราของยุคเวรชน (Heroic Age, 1,100 ปี - 800 ปี ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นยุคสมัยภายหลังความล่มจมของนครไมซีนี

วรรณกรรมมหากาพย์ของ โโยเมอร์ และเอซอยด์แสดงเนื้อเรื่องของกรีซยุคก่อน แต่ถ่ายภาพถ่ายทอดชีวิตสังคมกรีกในยุคนี้มีค่าและยุคกรีซเก่าแก่ของผู้แต่งมากกว่า มหากาพย์จึงเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์และเป็นวรรณกรรมอมตะด้านแบบชั้นครู (Classic) ของกรีซ

ตั้งแต่ประมาณ 800 ปี ก.ค.ศ. กวีมีความเป็นตัวของตัวเองที่จะแต่งโดยลงตามประสบการณ์ส่วนตนเป็นครั้งแรก กวีมีศรัทธาเชื่อมั่นในความเป็นตัวของตัวเองมาก ปราณາที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและภูมิปัญญาของตนเองเป็นกวินิพนธ์ (Poetry) เพื่อให้ผู้อื่นได้ร่วมประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดได้ด้วย เมื่อเรื่องโดยที่ยกับผู้แต่ง ไม่ได้แต่งเกี่ยวกับเวรชนหรือเทพเจ้าเท่านั้น กวินิพนธ์เป็นของมนุษย์เท่า ๆ กับที่เป็นของเทพเจ้าหรือเวรชน กวินิพนธ์ไม่ได้รับอิทธิพลของนครรัฐอย่างลีกซึ่ง เพราะกวินิพนธ์ได้พัฒนาถ้าหานักก่อนที่นั่นกรีซสามารถทำให้ผู้คนมีความรู้สึกผูกพันต่อนครรัฐ กวินิพนธ์เป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ของยุคสมัยที่นักรบชนชั้นสูงเป็นใหญ่ ได้รับอิทธิพลจากกระเบนวินัยของนครรัฐน้อยมาก เมื่อนครรัฐเจริญรุ่งเรือง คตินครรัฐผสมผสานเข้ากับชาติประเพณีและพฤติกรรมของชนชั้นสูง เสน่ห์ของกวินิพนธ์อยู่ที่กวินิพนธ์เป็นพลังขึ้นใหญ่ที่สุดที่สามารถส่งเสริมคตินิยมชนชั้นสูงที่ยังเหลือรอดต่อมาให้สามารถยืนหยัดอยู่รอดได้แม้ในสังคมนครรัฐที่มีระบบของการปกครองที่นิยมการเลือกตั้ง กวินิพนธ์ส่งเสริมความรักนนครรัฐและความยุติธรรมเป็นหลักในการปกครอง

กวินิพนธ์ได้ถูกนำไปใช้เป็นบทเพลงเดินทัพสำหรับกองทัพทหารราบที่จัดขึ้นวนรับแบบฟ่าแลนซ์ โซลอนได้ใช้กวินิพนธ์เป็นสื่อแสดงความคิดหลักเรื่องความยุติธรรมและกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องนำทางเข้าในการปฏิรูปการเมืองของเอเธนส์ มหากาพย์ของ โโยเมอร์ ทรงอิทธิพลยิ่งต่อชาวกรีกในยุคคลาสสิกต่อมา ชาวกรีกนิยมแต่งโดยลงมากกว่าร้อยกว่า นักปรัชญาเท่านั้นที่นิยมเผยแพร่ปรัชญาด้วยลีลาไว้อย่างแก้ว

กวีเรื่องนามของยุคกรีซเก่าแก่ก็คือ อาร์คิโลคุส (Archilochus) ผู้แสดงตัวอ่ายของกวีที่นิยมแสดงพลังและการพจญภัยหลากหลายแห่งยุค อีกท่านหนึ่งก็คือ กวีหญิงซัฟไฟ (Sappho, ประมาณศตวรรษที่ 7 ก.ค.ศ.) ผู้นิยมรักเพศเดียวกัน (Lesbian) กวินิพนธ์แสดงความรู้สึกส่วนตนและเรื่องส่วนตนมาก

นอกจากหาภาพย์และกวินิพนธ์แล้ว ยุคเก่าแก่ได้ให้กำเนิดบทละคร บทละครเท่าที่บังมีอยู่ล้วนเป็นของเรื่องเอเธนส์เป็นส่วนใหญ่ การละครเป็นความบันเทิงที่นัดรัฐเป็นผู้สนับสนุนตั้งแต่สมัยทรราชย์ ทรราชแห่งเอเธนส์ผู้ดีอื่นชื่อ พีซิสตราตุส (Peisistratus) เป็นผู้ริเริ่มให้มีละคร นับแต่นั้นมา การละครก็เป็นที่นิยมแพร่หลายในโลกกรีก การละครเป็นส่วนบันเทิงรูปของเทศกาลงานเดียงเฉลิมฉลองเทพเจ้าไดโอนีชุส (Dionysus, เทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น) เนื้อเรื่องเป็นท่านองค์นานปรัมปรา ส่วนใหญ่มาจากหาภาพย์ *Iliad* และ *Odyssey* แสดงอิทธิพลของทวยเทพต่อสุขทุกข์ของมนุษย์ แสดงความยิ่งใหญ่และความอ่อนแօของมนุษย์ และมีเนื้อเรื่องที่มุ่งหมายโน้มน้าวใจให้ผู้ดูเป็นพลเมืองดี ละครเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องเป็นทำนองดำเนินเพลง

ละครกรีกมี 3 ประเภทที่เล่นถวยเทพเจ้าไดโอนีชุส ได้แก่

1. โศกนาฏกรรม (Tragedy) เนื้อเรื่องมหาบุรุษผู้มีความอ่อนแօหรือจุดอ่อนบางประการอันเป็นเหตุให้มีชีวิตล้มเหลว ละครประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเป็นละครสอนผู้ดูให้แก่ใจอารมณ์ความรู้สึกไปในครรลองที่ถูกต้องเหมาะสม

2. สุขนาฏกรรม (Comedy) บทละครเล่นเรื่องการเมืองในทำนองล้อเลียน มักเล่นเย็นตอน ๆ

3. ละครตลกล้อเลียน (Satyr) ชื่อ Satyr มาจากพระนามเทพารักษ์ผู้มีรูปนิมิตเป็นกิ่งมนุษย์กิ่งแพะ มักมากในการคุณและโปรดเสวาน้ำจั้นที่ เทparักษ์นี้มีความสัมพันธ์กับทวยเทพและมนุษย์ผู้จากริกແสวaghahatphเจ้าไดโอนีชุส ละครตลกประเภทนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับลัทธิพิธีของเทพเจ้าไดโอนีชุสมาก เพราะเป็นละครสุขนาฏกรรมที่มีบทตลกล้อเลียน โดยมีตัวละครประกอบแสดงเป็นเทพเจ้าแซทเทอร์ (Satyrs) หลายคน

ละครของเอเธนส์ได้กล้ายเป็นละครเพื่อความบันเทิงเริงรื่นย์ เนื้อเรื่องพัฒนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ ไม่มีอิทธิพลของนิทานตำนานอีก

ความบันเทิงเริงรื้มรื่นของชาวกรีกในยุคเก่าแก่เป็นเอกลักษณ์แห่งอารยธรรมกรีก วิถีชีวิตของชาวกรีกเป็นวิถีชีวิตที่มีรสนิยมสูง ดังปรากฏจากศิลปกรรม

4. ศิลปกรรม

ศิลปกรรมของกรีซได้รับอิทธิพลจากตะวันออกไกล (Near East, คินเดนตั้งแต่ทิวปแอฟริกาเหนือทางตะวันตกไปถึงเอเชียตะวันตก) และอียิปต์ โดยเฉพาะทางด้านจิตรกรรมและประติมากรรม แต่ชาวกรีกได้ดัดแปลงแล้วเปรรูปจนกลายเป็นแบบกรีก ศิลปกรีกเป็นศิลปของประชาชน แสดงออกอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ (Public art) รูปเป็นผู้สั่งเสริมและสนับสนุน จึงเป็นธรรมชาติที่ศิลปะมีส่วนของศาสนาและความต้องการของผู้อุปถัมภ์เป็นชนชั้นสูง

สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมเดิมแบบสิ่งก่อสร้างเครื่องไม้ของอดีต อนุรักษ์ประเพณีการก่อสร้างโดยมีลักษณะเดิมของปลายคาน (Beam ends) และลักษณะอื่น ๆ ของเครื่องตกแต่งเหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนวัสดุก่อสร้างจากไม้เป็นหินเท่านั้น เทวាញขนาดใหญ่ถูกสร้างขึ้นในศตวรรษที่ 6 ก.ค.ศ. อาคารขนาดใหญ่และอนุสรณ์สถานในที่สาธารณะล้วนถูกสร้างขึ้นตามแบบแผนเดิมอย่างเคร่งครัด สถาปนิกแสดงให้มีความสามารถได้แต่เพียงการตกแต่งอาคารและเข้มงวดกับการก่อสร้างที่คำนึงถึงส่วนสัด (Proportion) ทุกด้านและทุกเหลี่ยมมีส่วนสัดรับกัน (Symmetry) การประดับและการตกแต่งอาคารสาธารณะประเภทต่าง ๆ ย่อมทำให้ประตีมารูปและจิตรกรรมมีบทบาทสำคัญด้วย

ประตีมารูป

ชนชั้นสูงอุปถัมภ์ศิลปประตีมารูปเพื่อความรุ่งโรจน์ของเทพเจ้าและความยิ่งใหญ่ของชนชั้นสูงเอง ประตีมารูปแสดงความส่งงานสมศักดิ์ศรีของวิถีชีวิตชนชั้นสูง ในยุคกรีซเก่าแก่ ประตีมารูปกรีกเดิมแบบอียิปต์ แต่เมื่อพัฒนาเทคนิคหนีอัชชีวนิเวศน์มาด้วยการแกะสลักหินได้แล้ว ประตีมารูปกรีกนิยมแกะสลักอย่างเป็นธรรมชาติและนิยมลักษณะปั้นง่าย ซึ่งศิลปกรีกที่เป็นศิลปะเปิดเผยในที่สาธารณะนี้ได้เรียกร้องต้องการเช่นนี้ มีข้อคาดเดาว่า นักประตีมารูปมีโอกาสสังเกตและศึกษาความเคลื่อนไหวของร่างมนุษย์เปลือยเปล่าในสนามกีฬา ความเคลื่อนไหวและร่างกายเปลือยนนี้อาจจะท้าทายนักประตีมารูปให้สร้าง

ประติมกรรมขึ้นอย่างเกี่ยวข้องกับร่างกาย นักประติมกรรมมิได้สร้างผลงานขึ้นมาโดยหมาย มุ่งถ่ายทอดให้เหมือนจริง ประติมกรรมรูปนุ่ย์และสัตว์มิได้เป็นภาพเหมือนจริง (Realistic portraiture) หากแต่เป็นปฏิมกรรมที่มีความคงตามอุดมคติ เป็นผู้แทนมวลมนุษย์และทวยเทพในร่างมนุษย์

ประติมกรรมแสดงเรื่องราวธรรมชาตามนุษย์ เป็นรูปนุ่ย์ขึ้นปลีอขเปล่า เป็นรูปลักษณ์ทั่วไป (Figure) รูปแกะสลักล้วนสร้างขึ้นเพื่อถาวรอยุทธิศทางเทพและเพื่อประดิษฐานในลัทธิพิธี (Cult statue) การแกะสลักใช้เครื่องมือเครื่องใช้เหล็กเป็นสำคัญ ประติมสร้างผลงานตามคำสั่งของลูกค้าเป็นการส่วนตัว ลูกค้าคือชนชั้นสูง ผลงานประติมกรรมมักใช้ประดับสุสาน ประติมรูปของบุคคลเก่าแก่แสดงความสามารถเหนือกว่าอดีตอย่างยิ่ง ในอดีตประติมรูปผลงานช้ำ ๆ น่าเบื่อหน่าย และไม่นิยมเปิดเผยผู้สร้างสรรค์งานศิลป์ ประติมรูปของบุคคลเก่าแก่ล้วนเป็นผลงานเพื่อคนทั่วชุมชน มิใช่เพื่อชนชั้นสูงในอดีตอีกต่อไป ประติมรูปมีภารกิจที่จะต้องตกแต่งกำแพง หน้ามุข แกะสลักรูปประติมเพื่อประดับภายในอาคารสถานที่

ประติมกรและสถาปนิกแสดงความสามารถยอดเยี่ยมในด้านเทคนิคและสร้างขาวีคประเพณีศิลป์ใหม่

จิตรกรรม

จิตรกรรมกรีกมีแนวทางการพัฒนาไม่น้อยกว่าประติมกรรมและสถาปัตยกรรม ตั้งแต่ศตวรรษที่ 9 ก.ศ. จิตรกรรมแสดงรูปนุ่ย์และสัตว์ภายในกรอบของแบบอย่างเด่นเรขาคณิต ภาพที่นิยมวาดคือ สิงโต นกมีตัวเป็นสิงโตแต่มีปีกเป็นนกอินทรี (Griffins) สัตว์ประหลาด สารพัดสัตว์เช่นนี้ปรากฏนแจกัน โล กระถาง ภาชนะดินเผา เหยือก คนโท และขวดแก้วเล็ก ๆ เป็นต้น

ภาพนุ่ย์และสัตว์ในภาพวาดล้วนมีที่มาจากการด้านนวนิยายและนิทานปรัมปรา เทคนิคการวาดมีความริเริ่มมาก จิตรกรรมของครรซุโครินท์เริ่มวาดภาพเงาทึบ (Silhouette) คือภาพที่มีเพียงสีดำเนนดินเหนียวแดง จัดลวดลายด้วยเครื่องมือปลายแหลม จิตรกรแบ่งขั้นกันในด้านเทคนิคที่จะอาชันะปัจุหotechnikเรื่องทัศนิชีวิสัย (Perspective) และการย่อส่วนย่อระยะเพื่อ

ให้เห็นลึกเข้าไป จิตรกรได้ทดลองถ่ายทอดเรื่องราวสลับซับซ้อนบนภาษาชนะ ดังเช่นที่ประติมากรได้ทดลองแล้ว เป็นการท้าทายอย่างแท้จริง

จิตรกรรมและประติมานกรรมได้ตกแต่งอาคารสถานที่ขนาดใหญ่โตและอนุสรณ์สถานโดยเฉพาะเทวा�ลัย โดยจะท่อนให้เห็นความนิยมความเป็นคัวของตัวเอง แสดงความสามารถในการสร้างสรรค์อย่างเปิดเผยเป็นสำคัญ มิได้ให้ความสำคัญกับเนื้อร่องแล้ว เนื้อร่องเป็นเพียงส่วนประกอบ ซึ่งเสียงของศิลปินสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด การเปิดเผยซึ่งโดยการ เชื่นชื่อกับศิลปกรรมเป็นประเพณีนิยมที่จะปรากฏชัดเจนตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 ในยุคคลาสสิก ต่อมา เพื่อเฉลิมฉลองสุดวิรกรรมในอดีต และสุดคีเกียรติคุณศิลปินในฐานะที่เป็นคัวบุคคล และในฐานะที่เป็นผู้ตีความหมายถ่ายทอดคุณธรรมโดยมีความเป็นต้นแบบมิได้น้อยไปกว่า กวีเลย

ศิลปกรรมที่มุ่งความยิ่งใหญ่อลังการ (Monumental art) ก่อ ฯ ผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกันกับโครงสร้างของครรภ์เมื่อสิ้นยุคเก่าแก่